

Regeringens skrivelse 2013/14:114

Strategisk exportkontroll 2013 – krigsmateriel Skr. och produkter med dubbla användningsområden 2013/14:114

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 13 mars 2014

Fredrik Reinfeldt

Ewa Björling
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för den svenska exportkontrollpolitiken i fråga om krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden under år 2013. Skrivelsen innehåller också en redovisning av exporten av krigsmateriel under år 2013. Dessutom beskrivs samarbetet inom EU och i andra internationella forum i frågor som rör strategisk exportkontroll av såväl krigsmateriel som produkter med dubbla användningsområden.

Innehållsförteckning

1	Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll	3
2	Krigsmateriel	5
2.1	Bakgrund och regelverk	5
2.2	Exportens roll ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv	8
2.3	Samarbetet inom EU om exportkontroll av krigsmateriel.....	11
2.4	Internationellt samarbete om exportkontroll av krigsmateriel.....	15
3	Produkter med dubbla användningsområden	18
3.1	Bakgrund och regelverk	18
3.2	Samarbete inom de multilaterala exportkontrollregimerna.....	21
3.3	Samarbetet inom EU om produkter med dubbla användningsområden.....	24
3.4	FN:s säkerhetsråds resolution 1540 och Proliferation Security Initiative (PSI).....	26
4	Ansvariga myndigheter	26
4.1	Inspektionen för strategiska produkter	26
4.2	Strålsäkerhetsmyndigheten.....	30
5	Statistik och begrepp.....	32
Bilaga 1	Export av krigsmateriel.....	35
Bilaga 2	Export av produkter med dubbla användningsområden.....	56
Bilaga 3	Regelverk i urval.....	78
Bilaga 4	Förklaringar	84
Bilaga 5	Förkortningar	86
Bilaga 6	Vägledning till andra källor	88
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2014.....	89

1 Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll

I denna skrivelse redovisar regeringen sin politik avseende den strategiska exportkontrollen under år 2013 – dvs. exportkontrollen av *krigsmateriel* och *produkter med dubbla användningsområden*. Kontrollen av export av krigsmateriel är nödvändig för att uppfylla både våra nationella målsättningar och våra internationella åtaganden, genom att säkerställa att de produkter som förs ut ur Sverige går till för oss acceptabla mottagarländer enligt fastställda riktlinjer. Krigsmateriel får endast exporteras om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. Tillståndsprövningen sker i enlighet med både de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport och kriterierna i EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport.

De multilaterala avtalen och instrumenten om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen är viktiga uttryck för statsamfundets arbete med att förhindra spridning och okontrollerad handel med produkter med dubbla användningsområden (PDA) som kan användas för framställning av massförstörelsevapen, ett arbete vars målsättningar Sverige fullt ut delar. Det krävs dock att avtalen kompletteras med en strikt och effektiv nationell exportkontroll för att de uppställda målen ska uppnås. Exportkontrollen är därför ett centralt instrument som möjliggör för enskilda stater att uppfylla sina internationella åtaganden på icke-spridningsområdet.

Detta är tjugonionde gången som regeringen i en skrivelse till riksdagen redogör för sin exportkontrollpolitik. Den första skrivelsen överlämnades år 1985. Sverige var då ett av de första länderna i Europa som på ett öppet sätt började redovisa det gångna årets aktiviteter på exportkontrollområdet. Syftet har hela tiden varit att bidra med underlag till en bredare diskussion om frågor relaterade till exportkontroll av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Skrivelsen har genom åren utvecklats från en kortfattad sammanställning av svensk krigsmaterielexport utan längre förklaringar, till en relativt omfattande redogörelse för svensk exportkontrollpolitik i sin helhet. Fler statistiska uppgifter kan idag lämnas tack vare bättre informationsbehandlingssystem och en öppnare politik. Regeringen eftersträvar kontinuerligt ökad öppenhet på exportkontrollområdet.

Skrivelsen omfattar tre huvudområden och ett statistikavsnitt. Det första huvudområdet är en redogörelse för svensk exportkontroll av krigsmateriel (avsnitt 2). Det följande handlar om svensk exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden (avsnitt 3). Det tredje redogör för ansvariga myndigheter på området (avsnitt 4). Därefter följer ett avsnitt där statistik över bl.a. svensk krigsmaterielexport och export av produkter med dubbla användningsområden redovisas. På regeringens begäran lämnar Inspektionen för strategiska produkter (ISP) och Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) underlag till skrivelsen. Statistiken i

Viktigare händelser under året

Under år 2013 avslutades arbetet med den översyn av rådets gemensamma ståndpunkt 2008/944/Gusp om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel, som ska ske i enlighet med ståndpunktens artikel 15.

Förhandlingarna om ett internationellt vapenhandelsfördrag, *Arms Trade Treaty* (ATT), avslutades den 2 april 2013, då FN:s generalförsamling med en bred majoritet röstade igenom avtalet. Sverige signerade ATT då fördraget öppnades för undertecknande den 3 juni 2013.

Under år 2013 togs nästa steg i den pågående översynen av EU:s system för exportkontroll av PDA, som inleddes med en grönbok 2011. I kommissionens arbetsdokument *Strategisk exportkontroll: säkerhet och konkurrenskraft i en föränderlig värld*, sammanfattas resultatet av den breda offentliga konsultation som genomförts. Arbetet banar väg för ett meddelande under 2014, där kommissionen väntas presentera en långsiktig vision och konkreta förslag på hur exportkontrollen kan utvecklas.

I oktober 2013 antogs också rådslutsatser om det fortsatta arbetet med att genomföra EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen.

Den 30 september 2013 trädde förordningen (2013:707) om kontroll av vissa skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition samt vissa ändringar i förordningen (1992:1303) om krigsmateriel, i kraft. Den nya förordningen och ändringarna i krigsmaterieförordningen kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 258/2012 av den 14 mars 2012 som reglerar tillstånd att exportera civila skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition utanför EU samt vissa import- och transiteringsåtgärder vid sådan export.

I december 2013 diskuterade Europeiska rådet den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken och underströk därvid vikten av full implementering av bl.a. överföringsdirektivet liksom vikten av leveranssäkerhet.

Sammanfattning av det statistiska underlaget

Redovisningen av den svenska krigsmaterielexporten under år 2013 görs i en bilaga till denna skrivelse. Statistik visas även från de senaste åren, eftersom enstaka försäljningar och leveranser av större system kan orsaka kraftiga svängningar i den årliga statistiken. Uppgifterna i skrivelsen baseras på lagstadgad årlig rapportering från de krigsmateriel-exporterande företagen och myndigheterna för år 2013, som sammanställts av ISP.

Förutom de elva länder som uteslutande mottog jakt- och sportskytteammunition mottog 55 länder samt FN-organ leveranser av svensk krigsmateriel år 2013.

Värdet av de faktiska exportleveranserna av krigsmateriel under år 2013 var drygt 11,9 miljarder kronor. Den totala exporten har därmed

ökat med ca 22 procent jämfört med 2012 (strax under 9,8 miljarder kronor). Av den faktiska exporten 2013 bör dock noteras att drygt 900 miljoner kronor är sådan materiel (tekniskt bistånd och pansarplåt) som innan den 30 juni 2012 inte var exportkontrollerad i Sverige. Den totala exporten 2013 är något mindre än den årliga exporten under perioden 2008–2011. Största enskilda mottagarländer för svensk krigsmateriel år 2013 var Thailand (3 319 mnkr), Amerikas Förenta Stater (1 206 mnkr), Norge (961 mnkr), Saudiarabien (750 mnkr) och Indien (709 mnkr). Exporten till Thailand var i huvudsak slutleverans av JAS 39 Gripen, till USA levererades främst ammunition, marina delsystem (vapen samt ledningssystem). Till Norge påbörjades leveranser av stridsfordon 90. Exporten till Indien dominerades av följdleveranser till tidigare exporterad armémateriel, framför allt ammunition men även kompletterande beställningar på reservdelar samt komponenter. Avseende Saudiarabien utgjordes exporten till stor del av fortsatta leveranser av det flygburna övervakningssystemet Erieye. När det gäller traditionella samarbetsländer kan konstateras att även exporten till Storbritannien, Tyskland, Frankrike, Australien och Finland varit omfattande. Exporten till Förenade Arabemiraten omfattades av övervakningssystemet Erieye samt fortsatta leveranser av fartyg.

Värdet av de beviljade utförseltillstånden år 2013 uppgick till 9,8 miljarder kronor, vilket är en ökning med 24 procent jämfört med år 2012 (ca 7,9 miljarder kronor). Det är dock mindre än den årliga för perioden 2009–2011.

I statistikredovisningen återfinns också beskrivning av den svenska exporten av produkter med dubbla användningsområden (PDA).

Till skillnad mot krigsmaterielexporten lämnas inga leveransdeklarationer av berörda företag. Antal ärenden för PDA samt sanktionsärenden har under 2013 ökat något. Antal ärenden avseende finansiella transaktioner som rör sanktioner har under 2013 ökat med drygt 50 procent (se tabell 1 i bilaga 2).

2 Krigsmateriel

2.1 Bakgrund och regelverk

Kontrollen vid export av krigsmateriel är nödvändig för att säkerställa att de produkter som förs ut ur Sverige går till för oss acceptabla mottagarländer. Det svenska exportkontrollregelverket består av lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel samt av regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport vilka har godkänts av riksdagen. Krigsmateriel får endast exporteras om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. Därutöver ska även EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport (2008/944/Gusp) tillämpas vid den nationella tillståndsprövningen. ISP har som fristående myndighet till uppgift att pröva ansökningar om tillstånd i enlighet med regelverket.

Kontrollen enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel omfattar tillverkning, tillhandahållande och utförelse av krigsmateriel liksom vissa avtal om tillverkningsrätt m.m. avseende sådan materiel. Enligt samma lag krävs även tillstånd för att bedriva militärt inriktad utbildning. Lagen gäller dels materiel som är utformad för militärt bruk och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel, dels tekniskt stöd avseende krigsmateriel som enligt regeringens föreskrifter utgör tekniskt bistånd. Förteckningen över krigsmateriel och tekniskt bistånd i bilagan till krigsmaterieförordningen överensstämmer med EU:s gemensamma militära förteckning, såväl som på två nationella tillägg; kärnladdningar och speciella delar till sådana samt fortifikatoriska (befästnings) anläggningar m.m.

Parlamentarisk kommitté för översyn av exportkontroll av krigsmateriel

I utrikesutskottets betänkande 2010/11:UU3 tillkännagav riksdagen som sin mening att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag till ny krigsmateriellagstiftning i syfte att skärpa exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater.

Den 1 juni 2012 beslutade regeringen att tillsätta en parlamentarisk kommitté för översyn av exportkontrollen av krigsmateriel. Kommittén, som består av representanter från samtliga åtta riksdagspartier, har som uppgift att utreda den framtida svenska exportkontrollen av krigsmateriel och ramarna kring den. Det huvudsakliga syftet med utredningen är att lämna förslag till ny krigsmateriellagstiftning i syfte att skärpa exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater (dir. 2012:50).

Utgångspunkten utgörs av de förutsättningar som gäller för den svenska utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiken samt Sveriges internationella åtaganden bland annat på exportkontrollområdet och mänskliga rättighetsområdet.

Hans Wallmark, riksdagsledamot och ledamot av försvarsutskottet och försvarsberedningen samt suppleant i utrikesutskottet, har utsetts till ordförande.

Kommittén ska bland annat:

- utreda den framtida svenska exportkontrollen av krigsmateriel och ramarna kring den,
- föreslå de överväganden som lämpligen bör göras för att fastställa om ett land är en icke-demokrati och som bör ligga till grund för den tillståndsprövning som görs när det gäller utförelse av krigsmateriel ur Sverige, samt analysera hur dessa överväganden kan genomföras i den svenska exportkontrollen av krigsmateriel,
- utreda på vilket sätt en skärpning ska göras av exportkontrollen av krigsmateriel, gentemot icke-demokratier,
- pröva vad som i framtiden bör betraktas som följdleveranser och vilka regler som bör gälla för dessa, mot bakgrund av utredningens övergripande syfte,
- undersöka och kartlägga exportkontrollsystem i andra samarbetsländer såsom de nordiska länderna, Nederländerna,

Tyskland, Storbritannien och USA, och då särskilt deras exportkontroll av krigsmateriel gentemot icke-demokratiska länder samt

- utreda konsekvenserna om exportkontrollen avseende krigsmateriel skärps gentemot icke-demokratiska stater, t.ex. påverkan på Sveriges bredare bilaterala relationer.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2014.

Exportkontroll och politiken för global utveckling

Sveriges politik för global utveckling, PGU (prop. 2002/03:122 Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling), ger regeringens samtliga politikområden uppdraget att formulera och genomföra politik på ett sätt som stärker det svenska bidraget till en rättvis och hållbar global utveckling. Politiken skall präglas av ett rättighetsperspektiv och av de fattigas perspektiv på utveckling.

Riksdagens utrikesutskott har i sina betänkanden om svensk exportkontroll under de senaste åren tagit upp frågan om samstämmighet mellan olika politikområden för att bidra till PGU:s mål om en rättvis och hållbar global utveckling, senast i bet. 2011/12:UU11.

Regeringen har i sin senaste skrivelse om PGU (skr. 2011/12:167) tagit upp potentiella mål/intressekonflikter mellan svenskt exportfrämjande och PGU – och exportkontrollen av svensk krigsmateriel lämnas som exempel. Regeringens strävan är att effekter av den svenska krigsmaterielexporten som är negativa för ansträngningarna att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling ska undvikas. Vissa aspekter avseende PGU vägs in i de bedömningar som görs vad gäller svensk krigsmaterielexport, exempelvis genom tillämpningen av EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport, vars åttonde kriterium lyfter fram mottagarländerns tekniska och ekonomiska förmåga samt behovet av att beakta huruvida den hållbara utvecklingen riskerar att allvarligt hindras. Till den gemensamma ståndpunkten hör även en användarguide som mer i detalj anger hur ståndpunktens kriterium bör tillämpas. Regeringen arbetar för att den svenska krigsmaterielexporten ska ta hänsyn till PGU:s mål om rättvis och hållbar global utveckling. Den parlamentariska kommitté som gör en översyn av exportkontrollen av krigsmateriel kommer även att beakta Politiken för global utveckling (PGU) och svensk exportkontroll. Kommittén kommer att undersöka hur detta område omvandlats i praxis och hur förändringar skett över tid.

Korruptionsbekämpning inom internationell handel med vapen

Regeringen tar starkt avstånd från varje form av korruption i internationella affärstransaktioner. Såväl givande som tagande av muta är sedan länge straffbelagt i svensk lagstiftning. Vid den reform av mutbrottslagstiftningen som trädde i kraft den 1 juli 2012, infördes dessutom en bestämmelse som straffbelägger vårdslös finansiering av mutbrott. Bestämmelsen tar sikte på t.ex. fall där ett moderbolag i Sverige av oaktsamhet skapar förutsättningar för mutbrott som begås inom ramen för ett dotterbolags verksamhet utomlands. Sverige arbetar

aktivt i olika internationella forum för att konventioner som förbjuder givande av muta i internationella affärstransaktioner tillämpas på ett effektivt sätt. Det gäller bl.a. OECD:s konvention om bekämpande av bestickning av utländska offentliga tjänstemän i internationella affärsförhållanden från år 1997 och FN:s konvention mot korruption från år 2005.

Regeringen uppmanar företag att följa principerna i FN:s *Global Compact* som handlar om mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och antikorrupktion och att tillämpa OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

Regeringen välkomnar att initiativ tagits av tillverkare av krigsmateriel först på europeisk basis genom den europeiska branschorganisationen *AeroSpace and Defense Industries Association of Europe (ASD)* och sedan gemensamt med dess amerikanska motsvarighet för att utveckla och tillämpa en internationell uppförandekod inklusive nolltolerans mot korruption (*Global Principles of Business Ethics for the Aerospace and Defence Industry*). Den största svenska branschorganisationen, Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF), som organiserar mer än 95 % av företagen inom försvarsindustrin i Sverige, ställer också krav på undertecknande och efterlevnad av *Code of Conduct on Business Ethics* som förutsättning för medlemskap i branschorganisationen.

Under 2013 sammanställde *Transparency International (TI)* ett globalt index över länders förmåga att skydda sig mot korruption inom försvarssektorn. Rapporten kompletterar på ett värdefullt sätt TI:s tidigare arbete att bedöma anti-korrupktionsarbetet hos ett hundratal internationella försvarsföretag, och ge råd om hur detta kan förbättras. Resultat som berörde Sverige och svenska företag presenterades vid ett seminarium anordnat av Folk och Försvar, TI, SOFF och FXM i Stockholm i november 2013.

2.2 Exportens roll ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv

Grunden för svensk försvarsindustris utveckling till sin nuvarande storlek och kompetens lades redan under det kalla kriget. Sveriges neutralitetspolitik, som den utformades efter andra världskriget, krävde en stark försvarsmakt vilket i sin tur krävde en stark nationell försvarsindustri. Ambitionen var maximalt oberoende av utländska leverantörer. Försvarsindustrin blev en viktig del av den svenska säkerhetspolitiken. I takt med att civil-militär samverkan ökar och nya teknologier görs tillgängliga för militära applikationer har såväl it-företag som företag med high-tech-orientering inom andra områden anslutit sig till försvarsindustrisektorn.

Försvarsberedningen slår i Vägval i en globaliserad värld (Ds 2013:33) fast att Sveriges säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra och stärks genom förtroendeskapande åtgärder, genom gemensam krishantering samt genom aktiva och trovärdiga bidrag till nordisk, europeisk och global säkerhet. Sådan samverkan sker med såväl civila som militära medel. De nya säkerhets- och försvarspolitiska realiteterna

innebär även behov av samverkan på materielförsörjningsområdet. Den tidigare önskan att vara självförsörjande när det gäller materiel till det svenska försvaret har ersatts av det växande behovet av samarbete med likasinnade stater och grannar. Det är i många fall viktigare att Sverige har materiel som är interoperabel med våra partnerländers materiel och att den är tekniskt mogen, funktionssäker och tillgänglig än att den har högsta tekniska prestanda. Styrande för anskaffning av materiel är de principer som anges i propositionen *Ett användbart försvar* (prop. 2008/09:140).

Det ligger i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att värna om ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete med traditionella samarbetsländer. Detta ömsesidiga samarbete, bygger på såväl export som import av krigsmateriel.

Bland de utrikes- och säkerhetspolitiska intressena finns Sveriges möjligheter att bidra till internationell fred och säkerhet genom effektiv medverkan i internationell fredsfrämjande verksamhet, där en generell teknisk systemlikhet med våra främsta samarbetspartners ökar den operativa effekten.

Materielförsörjningen, såväl i Sverige som i andra länder, bygger numera bland annat på avtalsförpliktelser och gemensamma beroenden. De samarbetande länderna är ömsesidigt beroende av leveranser av komponenter, delsystem och färdiga system, liksom produkter som är tillverkade i respektive land. En internationellt konkurrenskraftig teknologinivå bidrar till att Sverige förblir ett intressant land för det internationella samarbetet. Enligt de principer för försvarets materielförsörjning som regeringen angav i propositionen *Ett användbart försvar* ska vidmakthållande och uppgradering av befintligt materiel väljas före nyanskaffning om det är ekonomiskt försvarbart och operativa krav kan uppnås. Om nyanskaffning är nödvändig ska det i första hand ske av på marknaden befintlig, färdigutvecklad och beprövad materiel. Först när behoven varken kan tillgodoses med befintlig materiel eller med materiel tillgänglig på marknaden bör utveckling genomföras.

I enlighet med budgetpropositionen för år 2014 (prop. 2013/14:1) anser regeringen att det internationella samarbetet i övrigt bör inriktas mot vidmakthållande och anskaffning av beprövad materiel samt samarbeten som förbättrar möjligheterna till insatser, bl.a. i form av ökad interoperabilitet. Regeringens uppfattning är att den europeiska försvarsindustriella basen främjas på bästa sätt genom allmänna förutsättningar som bygger på marknadsmässiga principer och på att ha så enkla och likartade regler som möjligt för berörd industri. Samarbete inom multilaterala europeiska ramverk kan vidare skapa förutsättningar för effektivare resursuppbyggnad och resursutnyttjande, och en kostnadseffektiv materielförsörjning. Sveriges medverkan i multilaterala fora inriktas bl.a. mot att stödja förutsättningarna för en mer öppen och effektiv försvarsmaterielmarknad i Europa. Deltagande i internationella samarbeten som syftar till utveckling av ny materiel bör fortsatt vara restriktivt.

En internationellt konkurrenskraftig teknologinivå innebär i ett internationellt samarbete också bättre möjligheter för Sverige än annars att påverka det internationella exportkontrollsamarbetet. Detta gäller främst inom EU, men även i ett bredare internationellt sammanhang.

En viktig fråga för 2014 blir uppföljningen av Europeiska Rådets diskussion i december 2013, samt den fortsatta processen kring meddelandet *Mot en mer konkurrenskraftig och effektiv försvars- och säkerhetssektor i EU*, som Kommissionen publicerade den 24 juli 2013. Regeringen välkomnar Kommissionens förslag att främja en enhetlig implementering av försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektivet (2009/81/EG) samt av direktiv 2009/44/EG, det s.k. överföringsdirektivet.

Sverige deltar i olika samarbetsprojekt som den Europeiska försvarsbyrån (*European Defence Agency*, EDA) bedriver. Regeringens grundläggande inställning är att Sverige ska medverka i och påverka de processer som sätts igång för att gå vidare i det europeiska samarbetet, vilket också avser arbetet inom den Europeiska försvarsbyrån. Samarbetet inom EDA har inneburit förmågeförbättring för Försvarsmakten, samt även förbättrat förutsättningarna för en mer effektiv materielförsörjning. Regeringens uppfattning är att den europeiska försvarsindustriella basen främjas på bästa sätt genom allmänna förutsättningar som bygger på marknadsmässiga principer och på att ha så enkla och likartade förslag som möjligt för berörd industri.

Genom att delta i det s.k. sexnationsinitiativet mellan de sex stora försvarindustristaterna i Europa (*Framework Agreement/Letter of Intent*, FA/LoI) påverkar Sverige den försvarsindustri- och exportpolitik som utvecklas i Europa. Det ger direkt och indirekt ett större inflytande på EU:s framväxande försvars- och säkerhetspolitik.

Samarbeten kring multilaterala ramverk ger utdelning avseende resursutnyttjande ur ett europeiskt perspektiv och för en mer harmoniserad och förbättrad europeisk och transatlantisk samverkansförmåga. EDA och Nato/Partnerskap för fredssamarbetet utgör här grundbultar tillsammans med FA/LoI-samarbetet och det nordiska försvarssamarbetet (Nordefco).

Verksamhetsområden

De viktigaste militära produktområdena inom de svenska försvars- och säkerhetsföretagen är i dag:

- stridsflygplan: bemannade och obemannade,
- ytfartyg och ubåtar,
- stridsfordon, bandvagnar,
- vapensystem med kort respektive lång räckvidd; mark- och sjöbaserade samt flygburna,
- fin- och grovkalibrig ammunition,
- intelligent artilleriammunition,
- mark- och sjöbaserade samt flygburna radar- och IR-system,
- telekrigssystem; passiva och aktiva,
- telekommunikationssystem, inklusive teleskydd,
- ledningssystem för mark-, sjö- och flygtillämpningar,
- system för övning och utbildning,
- signaturanpassning (t.ex. kamouflagesystem och radar),
- system för samhällssäkerhet,

- underhåll av flygmotorer,
- krut och annat pyrotekniskt material,
- tjänster och konsultverksamhet och
- stödsystem för drift och underhåll.

2.3 Samarbetet inom EU om exportkontroll av krigsmateriel

EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport

EU:s medlemsländer har nationella regler när det gäller krigsmaterielexport. Medlemsländerna har emellertid också i viss utsträckning valt att samordna sin exportkontrollpolitik. EU:s uppförandekod för vapenexport som antogs 1998 innehöll gemensamma kriterier för export av krigsmateriel, att tillämpa vid den nationella prövningen av exportansökningar. Medlemsländerna kunde, och kan fortfarande ha, egna striktare riktlinjer. Uppförandekoden stärktes år 2005 och antogs som gemensam ståndpunkt år 2008 (2008/944/Gusp). Under år 2013 avslutades arbetet med en översyn av EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport i enlighet med ståndpunktens artikel 15.

Följande länder som inte är medlemmar av EU har även officiellt anslutit sig till kriterierna och principerna i EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport: Bosnien och Hercegovina, Kanada, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Island, Montenegro och Norge.

Den gemensamma ståndpunktens första del innehåller åtta kriterier som vart och ett ska beaktas innan ett beslut tas om att tillåta vapenexport till ett land. Dessa kriterier handlar om

- situationen i mottagarlandet,
- situationen i mottagarlandets region och
- avsändarlandets och mottagarlandets internationella åtaganden.

När det gäller situationen i mottagarlandet ska hänsyn tas till respekten för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt, huruvida det råder spänningar eller väpnad konflikt i det mottagande landet, risken för att vapnen kommer på avvägar eller vidareexporteras, och huruvida exporten allvarligt skulle störa landets hållbara utveckling. Situationen i regionen avser stabiliteten i området och risken för att mottagaren skulle kunna använda vapnen i en regional konflikt. Slutligen ska beaktas exportlandets och mottagarlandets internationella åtaganden, t.ex. genom att vapnembargon måste respekteras, hänsyn tas till medlemsstaternas nationella säkerhet samt mottagarlandets uppträdande i det internationella samfundet. Det sistnämnda handlar bland annat om landets attityd till terrorism, vilket slags allianser det har, samt hur väl det respekterar folkrätten. Ståndpunktens sjunde kriterium avser risken för avledning till en icke avsedd mottagare. Till den gemensamma ståndpunkten hör även en förteckning över de produkter som omfattas av ståndpunkten (EU:s gemensamma militära lista) samt en användarguide som mer i detalj anger hur ståndpunktens överenskommelser om

Skr. 2013/14:114 informationsutbyte och konsultationer ska genomföras och hur dess kriterier för exportkontroll ska tillämpas. Användarguiden uppdateras löpande.

Utbyte av information om avslag

Enligt den gemensamma ståndpunktens tillämpningsbestämmelser ska medlemsstaterna utbyta underrättelser om avslag på ansökningar om exporttillstånd. Om en annan medlemsstat överväger att bevilja tillstånd för en i huvudsak identisk transaktion ska konsultationer genomföras innan tillstånd kan beviljas. Den konsulterande medlemsstaten ska även meddela den underrättande staten sitt beslut. Utbytet av underrättelser om avslag och konsultationerna kring underrättelserna gör att exportpolitiken inom EU blir öppnare och mer enhetlig. Konsultationerna leder även till en mer gemensam syn på olika exportdestinationer. Genom att medlemsländerna informerar varandra om de exportaffärer som nekas minskar också risken att något annat medlemsland beviljar exporten. Tanken med systemet är alltså att när ett avslag avseende en viss export har meddelats övriga medlemsländer, ska inte samma export godkännas av ett annat medlemsland. ISP ansvarar för underrättelserna om svenska avslag och genomför konsultationer.

Under år 2013 mottog Sverige 262 underrättelser om avslag från övriga medlemsstater. Sverige lämnade 22 underrättelser om avslag. De gällde Azerbajdzjan, Colombia (2), Egypten (3), Ekvatorialguinea, Filippinerna, Förenade Arabemiraten (3), Indien, Israel (2), Kazakstan, Libanon, Ryssland, Saudiarabien (3), Serbien samt Turkiet.

Som en del av översynen av den gemensamma ståndpunkten kom EU:s medlemsländer under 2013 överens om att dela med sig av underrättelser om avslag i fler situationer än tidigare. Antalet underrättelser under 2013 är därför inte helt jämförbart med tidigare års siffror. Det faktum att export till ett visst mottagarland nekas i ett fall innebär inte att landet inte kan komma i fråga för svensk export i andra fall. Den svenska exportkontrollen tillämpar inte ett system med landlistor, dvs. i förväg fastställda listor över godkända respektive icke godkända mottagarländer. Varje enskild utförelselansökan prövas individuellt från fall till fall mot de riktlinjer som regeringen fastställt för krigsmaterielexporten och EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport.

Arbetet inom COARM

I rådsarbetsgruppen COARM diskuterar EU:s medlemsstater regelbundet tillämpningen av den gemensamma ståndpunkten om vapenexport och utbyter information om synen på exportdestinationer. En redogörelse för arbetet, överenskommelser som har träffats och statistik över medlemsstaternas export av krigsmateriel offentliggörs i en årlig EU-rapport. Den senaste rapporten publicerades i EU:s officiella tidning (C18) den 21 januari 2014. En uppdaterad version av EU Gemensamma militära förteckning beslutades 11 mars 2013 (2013/C 90/01), en korrigerad svensk språkversion publicerades 20 juni 2013 (2013/C 175/02).

Eftersom kriterierna i den gemensamma ståndpunkten spänner över en rad olika politikområden är målsättningen att uppnå en ökad och tydlig samstämmighet mellan dessa. Sverige verkar aktivt för att nå en gemensam syn bland medlemsländerna.

Under året har gruppens arbete varit särskilt fokuserat på översynsarbetet av den gemensamma ståndpunkten om vapenexport i enlighet med ståndpunktens artikel 15, och då framförallt avseende kriterium 7 (risk för avledning) och 8 (hållbar utveckling). Merparten av arbetet är genomfört och har resulterat i en uppdatering av ståndpunktens användarguide i form av interimistiska riktlinjer.

I COARM har också under året arbetet inletts för att anpassa användarguiden till det förutsedda ikraftträdandet av FN:s vapenhandelsfördrag (*Arms Trade Treaty*, ATT). Guiden kommer att uppdateras med antagandet av rådslutsatser när översynen formellt är avslutad.

Medlemsländerna har också beslutat att systematisera sina insatser för informationsspridning om exportkontrollfrågor till länder utanför EU, s.k. *outreach*. Detta arbete fortsatte under år 2013. Syftet är att, med utgångspunkt i EU:s gemensamma ståndpunkt, uppmuntra andra länder att utveckla liknande system för exportkontroll. För att systematisera denna verksamhet har COARM identifierat vilka länder som är aktuella för besök och seminarier, kontaktat dessa samt upprättat en databas över det arbete som görs – både gemensamt av flera EU-länder och bilateralt mellan ett EU-land och ett annat land utanför EU. Avsikten är att verksamheten ska bli mer effektiv och att EU ska kunna ge ett enhetligt budskap om exportkontroll och de värderingar som styr det gemensamma EU-arbetet.

Arbetet avseende EU direktiv 2009/43/EG om överföring av krigsmateriel inom Gemenskapen

EU kommissionen biträds av en kommitté avseende genomförandet av direktivet (artikel 14). Under 2013 har kommittén haft tre sammanträden. Kommittén har dessutom haft två expertmöten om det internetbaserade verktyget CERTIDER. Sverige representeras av ISP i kommitténs arbete.

Kontroll av vapenförmedling

För att angripa problemet med icke-kontrollerad vapenförmedling och undvika ett kringgående av vapenembargon, antog rådet år 2003 en gemensam ståndpunkt (2003/468/Gusp) om kontroll av vapenförmedling. Enligt denna åtar sig medlemsländerna att vidta nödvändiga åtgärder för att kontrollera vapenförmedlingsverksamheten inom sitt territorium. För svensk del fanns redan sedan tidigare god kontroll av vapenförmedlingsverksamhet genom bestämmelserna i lagen om krigsmateriel. Inom COARM strävar man efter att arbeta fram lämpliga former för informationsutbyte mellan medlemsstaterna om registrerade vapenförmedlare. I Sverige är ett 25-tal företag registrerade som förmedlare av produkter som är klassificerade som krigsmateriel.

Artikel 10 i FN:s vapenprotokoll

Den 14 mars 2012 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition. Med export avses i förordningen utförsel ur EU, vilket för svenskt vidkommande dels handlar om utförsel ur Sverige till tredjeland, dels om utförsel ur annan medlemsstat till tredjeland för det fall leverantören är etablerad i Sverige.

Förordningen omfattar vapen m.m. för civilt bruk; förutom vapen m.m. särskilt utformade för militär användning undantas även helautomatiska vapen från tillämpningsområdet. Vidare är bilaterala statliga transaktioner, skjutvapen m.m. avsedda för de väpnade styrkorna, polisen eller de offentliga myndigheterna i medlemsstaterna, samlare och organ som ägnar sig åt kulturella och historiska aspekter av skjutvapen m.m., skjutvapen som har gjorts obrukbara samt antika skjutvapen och replikvapen till dessa undantagna från tillämpningsområdet.

De skjutvapen m.m. som omfattas av EU-förordningen omfattas, med undantag för slätborrade jakt- och sportvapen, även av bilagan till krigsmaterieförordningen. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning nr 258/2012 ska de aspekter som täcks av den gemensamma ståndpunkten beaktas vid tillståndsprövningen.

Förordningen gäller direkt i Sverige och tillämpas från och med den 30 september 2013. Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen finns i förordningen (2013:707) om kontroll av vissa skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition. ISP är tillståndsmyndighet för ärenden enligt EU-förordningen. Under 2013 har 32 ärenden inkommit och 18 beslut om utförsel utfärdats.

Vapenembargon m.m.

Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp) genomför EU av FN beslutade embargon mot bl.a. handel med vapen och produkter med dubbla användningsområden. EU kan med enhällighet också besluta om vissa embargon som går utöver vad FN:s säkerhetsråd har beslutat. Dessa beslut av Europeiska unionens råd är ett utslag av medlemsstaternas vilja att reagera gemensamt i olika säkerhetspolitiska frågor. Ett vapenembargo beslutat av EU genomförs genom tillämpning av respektive medlemsstats nationella regelverk för exportkontroll. EU:s vapenembargon omfattar normalt även förbud mot att lämna tekniska och finansiella tjänster med anknytning till krigsmateriel. Dessa förbud regleras i EU-rättsliga rådsförordningar. Embargon mot handel med produkter med dubbla användningsområden regleras såväl i beslut av ministerrådet som i EU-rättsliga förordningar. Även de åtföljs normalt av förbud att lämna tekniska och finansiella tjänster med anknytning till produkterna.

Ett beslut av FN:s säkerhetsråd, av EU eller av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) om vapenembargo utgör ett

ovillkorligt hinder mot svensk export enligt de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport. Om ett vapenembargo även gäller import så utfärdas i Sverige särskilda föreskrifter för förbudet. Sådana föreskrifter finns för Iran, Libyen och Nordkorea.

Det finns för närvarande formella EU-beslut, antingen självständiga eller grundade på FN-beslut, om att vapenembargon ska gälla rörande Afghanistan, Myanmar (Burma), Centralafrikanska republiken, Elfenbenskusten, Eritrea, Guinea, Irak, Iran, Demokratiska republiken Kongo, Libanon, Liberia, Libyen, Nordkorea, Somalia, Sudan, Sydsudan, Vitryssland och Zimbabwe. Embargona varierar något i inriktning och omfattning. Individuellt riktat vapenembargo finns också gentemot sådana som uppförts på FN:s terroristlista. EU tillämpar även ett vapenembargo mot Kina på grundval av rådsslutsatser, som infördes mot bakgrund av händelserna på Himmelska fridens torg år 1989. Sverige tillåter inte någon krigsmaterielexport till Kina. Enligt OSSE-beslut finns vapenembargon också mot Armenien och Azerbajdzjan.

Utrikesdepartementet har sammanställt information om vilka restriktiva åtgärder (sanktioner) mot andra länder som finns inom EU och som därigenom gäller i Sverige. Informationen finns på webbplatsen www.regeringen.se/sanktioner. Där kan man land för land läsa också om de vapenembargon eller embargon avseende produkter med dubbla användningsområden som är i kraft. På webbplatsen finns även länkar till EU:s rättsakter om sanktioner och, i förekommande fall, till de FN-beslut som föregått EU:s åtgärder. Regeringens sida om sanktioner uppdateras löpande.

En förteckning över EU:s samtliga gällande rättsakter om sanktioner inklusive sådana som rör vapenembargon och embargon gällande produkter med dubbla användningsområden finns på den europeiska utrikestjänstens webbplats.

2.4 Internationellt samarbete om exportkontroll av krigsmateriel

Öppenhet i handeln med konventionella vapen

FN:s generalförsamling antog år 1991 en resolution om öppenhet i vapenhandeln. Resolutionen uppmanar FN:s medlemsländer att årligen frivilligt redovisa såväl import som export av konventionella vapensystem till ett register som administreras av FN:s institut för nedrustningsforskning (UNIDIR).

Rapporteringen avser handeln med följande sju materielkategorier: stridsvagnar, pansrade stridsfordon, grovt artilleri, stridsflygplan, attackhelikoptrar, stridsfartyg och robotar/robotlavetter. Efter översyner i FN, senast år 2006, har definitionerna av de olika kategorierna utvidgats så att flera vapensystem ingår och möjlighet ges att frivilligt även rapportera om små och lätta vapen (SALW). Särskild vikt läggs numera vid bärbara luftförsvarssystem (MANPADS) som sedan år 2003 ingår i kategorin robotar/robotlavetter. I den frivilliga rapporteringen ingår även uppgifter om stater innehav av ifrågavarande vapen och upphandlingar från den egna försvarsindustrin. I samråd med Försvarsdepartementet och

Skr. 2013/14:114 ISP sammanställer Utrikesdepartementet aktuella uppgifter som i enlighet med resolutionen årligen överlämnas till FN.

Genom att rapporter finns från alla större exportörer och från de flesta större importörer beräknas merparten av världens handel med tunga konventionella vapensystem omfattas av registret.

Sveriges andel av världshandeln med tunga vapensystem är fortsatt begränsad. I den rapportering som Sverige kommer att lämna till FN:s vapenregister avseende år 2013 redovisas export till Finland (Granatkastarsystem AMOS), till Frankrike (Bandvagn S10), till Thailand (JAS 39 Gripen) samt till Tyskland (Stridsvagn Leopard 2).

Till Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) redovisas årligen handeln med tunga vapensystem på samma sätt som till FN.

Rapporteringsmekanismen i Wassenaar-arrangemanget (WA) avseende export av krigsmateriel följer i stort de sju kategorier som rapporteras till FN-registret. Dock har vissa kategorier förfinats genom införande av undergrupper och en åttonde kategori har tillkommit för små och lätta vapen (SALW). Medlemsstaterna har enats om att två gånger årligen rapportera enligt överenskommen praxis och att ytterligare information då kan lämnas frivilligt. Detta för att i ett tidigt skede kunna uppmärksamma destabiliserande ansamlingar av vapen. Även export av vissa produkter och teknik med dubbla användningsområden inrapporteras två gånger årligen.

Det internationella vapenhandelsfördraget ATT

Den 2 april 2013 antog FN:s generalförsamling genom omröstning det internationella vapenhandelsfördraget ATT (eng. *Arms Trade Treaty*) med röstsiffrorna 155 ja, 23 avstående och 3 nej. Antagandet markerade slutpunkten på en sju år lång och politiskt komplex process för att få till stånd ett internationellt bindande instrument som uppställer krav på dess statsparter att upprätthålla en effektiv nationell kontroll över den internationella handeln med försvarsmateriel och uppställer normer för vad denna kontroll ska innefatta.

Sverige och övriga EU-länder undertecknade avtalet den 3 juni 2013 då fördraget öppnades för undertecknande. I början av 2014 hade 116 länder undertecknat och 9 också ratificerat fördraget. Antalet ratificerande länder väntas öka under 2014. För EU:s medlemsstaters del kan det ske när Europaparlamentet medgivit att medlemsstaterna ratificerar. Fördraget träder i kraft 90 dagar efter det att det 50:e ratifikationsinstrumentet har deponerats hos FN:s generalsekreterare. Detta väntas ske någon gång under 2014 eller i början av 2015.

EU:s medlemsstater fortsätter att samordna sitt agerande rörande ATT genom en särskild undergrupp till rådsarbetsgruppen COARM. Betydande ansträngningar görs för att i dialog med andra länder och regionala grupperingar främja en universell anslutning till fördraget. EU:s ministerråd har vidare anslagit medel för ett treårigt program för att stödja andra länders genomförande av ATT och därmed deras möjlighet att tillträda fördraget. Implementeringsstödet väntas påbörjas under första halvåret 2014. Även inom FN har en fond inrättats för samarbete om vapenreglering (UNSCAR) för projekt till stöd för genomförande av

vapenhandelsfördraget. Sverige är ett av ett knappt tiotal länder som har bidragit till fonden. Skr. 2013/14:114

Ett informellt arbete har vidare inletts mellan intresserade parter för att förbereda det första statspartsmötet för ATT samt t ex inrättandet av ett internationellt sekretariat, när fördraget väl har trätt i kraft. En fortsatt dialog i dessa och andra frågor förs med det civila samhället och industriföreträdare, både internationellt, på EU-nivå och i Sverige.

Regeringen fäster stor vikt vid en bred anslutning till och ett effektivt genomförande av ATT. Sverige har aktivt bidragit till ATT:s tillblivelse och kommer fortsatt stödja fördraget. Det är regeringens bedömning att ett universellt, juridiskt bindande fördrag som globalt stärker kontrollen av handeln med konventionella vapen utgör den mest effektiva vägen att komma tillrätta med den gränsöverskridande illegala vapenhandeln som på många håll i världen föder väpnade konflikter och instabilitet på regional eller nationell nivå, orsakar ett omfattande humanitärt lidande och försvårar eller omintetgör ekonomisk utveckling.

Små och lätta vapen

Uttrycket små och lätta vapen (*Small Arms and Light Weapons*, SALW) omfattar i princip handeldvapen, som kan bäras och avfyras av en person, och vapen som är avsedda att bäras och användas av flera personer. Exempel på den förra kategorin är pistoler och automatkarbiner. Exempel på den senare är kulsprutor, granatgevär och bärbara luftvärnsrobotar. I olika internationella fora, såsom FN, EU och OSSE, pågår arbete för att förebygga och bekämpa destabiliserande anhopningar och okontrollerad spridning av små och lätta vapen. Inga andra typer av vapen orsakar fler dödsoffer och mer lidande än dessa som dagligen används i lokala och regionala konflikter, inte minst i utvecklingsländerna.

År 2001 antog FN ett handlingsprogram för att bekämpa illegal handel med små och lätta vapen. FN:s arbete syftar bl.a. till att öka medvetenheten om den destabiliserande verkan som dessa vapen har i konfliktregioner. Icke-spridningsarbete är också angeläget för att förhindra brottslighet och inte minst terroristbrott. När det internationella vapenhandelsfördraget (ATT) trätt i kraft och antalet anslutna länder ökat, kommer arbetet i FN:s handlingsprogram att kunna utgå ifrån en bättre kontroll av den legala handeln och koncentreras på åtgärder för att bekämpa den illegala handeln med små och lätta vapen. Sverige har under året rapporterat export av SALW till FN:s vapenhandelsregister.

EU reviderade senast år 2002 sin gemensamma åtgärd om bekämpning av destabiliserande anhopning och olaglig spridning av små och lätta vapen. Den EU-strategi med handlingsplan för bekämpning av illegal spridning av små och lätta vapen, som antogs av Europeiska rådet år 2005, har fortsatt att genomföras under året, liksom rådets slutsatser från år 2008 om införande av en särskild SALW-klausul i samarbetsavtal mellan EU och tredjeland. Rådet publicerar lägesrapporter två gånger om året om EU-strategin och dess framsteg.

Under år 2012 genomfördes en utvärdering av OSSE:s handlingsplan för SALW från år 2010. De huvudsakliga slutsatserna rörde brister i rapporteringen kring export och import av SALW, men även svårigheter att finansiera SALW-projekt. Sverige har under 2013 rapporterat export

av SALW till OSSE:s register över handel med konventionella vapen. Även inom Wassenaar-arrangemanget (WA) finns en rapporterings-skyldighet för handel med bl.a. dessa vapen. Sverige verkar för att varje land ska inrätta och genomföra en ansvarsfull exportpolitik med heltäckande lagar och regler. Målet är att alla länder ska ha effektiva system som kontrollerar tillverkare, säljare, köpare, agenter och förmedlare av små och lätta vapen.

Sexnationsinitiativet – *Letter of Intent* (LoI)

De sex stora försvarsindustrinationerna i Europa (Frankrike, Italien, Spanien, Storbritannien, Sverige och Tyskland) ingick år 2000 ett viktigt försvarsindustriellt samarbetsavtal på regeringsnivå, det s.k. *Framework Agreement*. Avtalet framförhandlades som en följd av den avsiktsförklaring ländernas försvarsministrar ingick år 1998, det s.k. sexnationsinitiativet eller *Letter of Intent* (LoI). Avtalet syftar till att underlätta rationalisering, omstrukturering och drift av den europeiska försvarsindustrin – och berör i allt väsentligt utbudssidan, dvs. de levererande staterna. I sex arbetsgrupper har därefter arbete bedrivits för att omsätta ramavtalets principer i praktik och verklighet. Verksamheten har berört leveranssäkerhet, exportkontroll, säkerhetsskydd, försvarsrelaterad forskning och teknologi, behandling av teknisk information, harmonisering av militära krav samt skydd av kommersiellt känslig information. Under år 2013 har den informella arbetsgruppen för exportkontrollfrågor, under franskt ordförandeskap fortsatt att behandla frågeställningar om genomförandet och tillämpningen av överföringsdirektivet. Arbetsgruppen har bl. a. diskuterat möjligheter till harmonisering av de generella tillstånden. En fortsatt dialog har även genomförts med amerikanska exportkontrollmyndigheter om utvecklingen av regelverken för exportkontroll i USA, inom LoI-kretsen och i EU.

3 Produkter med dubbla användningsområden

3.1 Bakgrund och regelverk

Frågan om icke-spridning av massförstörelsevapen har länge stått högt på den internationella dagordningen. Fokus har framförallt legat på att förhindra att ytterligare stater anskaffar massförstörelsevapen, men efter 11 september 2001 har stort fokus också riktats mot icke-statliga aktörer.

Det finns inte någon juridisk definition av vad som avses med massförstörelsevapen. Vanligen avses dock kärnvapen samt kemiska och biologiska stridsmedel. I modern terminologi anses ibland radiologiska vapen vara ett stridsmedel som omfattas av begreppet. I arbetet för att hindra spridningen av massförstörelsevapen inkluderas också vissa vapenbärare som är i stånd att bära sådana vapen, såsom ballistiska missiler med lång räckvidd och kryssningsmissiler.

Multilaterala åtgärder för att förhindra spridning av massförstörelsevapen har framför allt tagit sig uttryck i ett antal internationella avtal samt samarbete inom ett antal informella exportkontrollregimer.

Produkter med dubbla användningsområden (PDA) är sådana produkter som tillverkas för ett legitimt civilt bruk, men som också kan användas militärt för exempelvis tillverkning av massförstörelsevapen eller krigsmateriel. Det internationella samfundet har under de senaste decennierna utvecklat en rad samarbetsformer för att kontrollera spridningen av dessa produkter. Själva exportkontrollen utövas alltid nationellt, men genom de multilaterala exportkontrollregimerna och inom EU sker ett omfattande samordnande arbete.

EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen från år 2003 innehåller ett åtagande att stärka effektiviteten i exportkontrollen av PDA-produkter i Europa. Ett grundläggande skäl är att det inom EU tillverkas åtskilliga känsliga produkter som skulle kunna missbrukas och användas inom program för massförstörelsevapen. De exportkontrollåtgärder som krävs inom EU måste samtidigt vara proportionella med hänsyn till spridningsrisken och inte onödigt störa den inre marknaden eller de europeiska företagens konkurrenskraft.

Inom de multilaterala exportkontrollregimerna har det utarbetats kontrollistor som fastställer vilka produkter som ska vara underställda tillståndsprovning. Behovet grundar sig i att en del länder har program för massförstörelsevapen, trots att de har undertecknat internationella avtal som förbjuder eller reglerar sådan verksamhet, eller att de står utanför de avtal som förbjuder eller reglerar sådan verksamhet. Dessa länder har ofta stärkt sin kapacitet genom att importera civila produkter som sedan använts för militära syften. Historien har visat att de länder som på detta sätt skaffat sig en militär kapacitet importerat produkterna från företag som inte varit medvetna om att de bidrog till utvecklande av t.ex. massförstörelsevapen. Ofta sänds samma inköpsförfrågan till företag i olika länder. Tidigare kunde ett land neka export samtidigt som ett annat land tillät den. Behovet av ett utökat samarbete och informationsutbyte mellan exporterande länder var därför uppenbart. Detta var grunden för skapandet av exportkontrollregimerna. Behovet av kontroll har ytterligare understrukits på senare år med anledning av terroristhotet.

Att en produkt hamnar på en kontrollista innebär inte automatiskt att export av denna produkt förbjuds. Listningen är närmast ett utpekande att detta är en känslig produkt. Kontrollistorna i de olika regimerna lyfts för EU:s del in i bilaga I till rådets förordning (EG) nr 428/2009 och utgör grunden för beslut om godkännande (exporttillstånd) eller avslag av export.

Av EU-förordningen följer att medlemsstaterna kan använda sig av en mekanism som möjliggör att även produkter utanför listorna kan beläggas med kontroll om exportören eller tillståndsmyndigheterna har information om att produkten är eller kan vara avsedd att användas i samband med produktion m.m. av massförstörelsevapen eller för andra militära syften. Denna mekanism benämns generalklausul i den svenska terminologin, men är mer känd under sin engelska benämning *catch-all*, och utgör även praxis inom de multilaterala exportkontrollregimerna.

En stor del av arbetet inom EU och inom regimerna är en omfattande informationsverksamhet både internt och externt, s.k. *outreach*, riktad till den egna industrin och till andra länder, om behovet av exportkontroll och utveckling av exportkontrollsystem.

Nationellt regleras exportkontroll av PDA-produkter och av tekniskt bistånd i samband med dessa produkter i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. De senaste ändringarna i lagen trädde i kraft den 1 augusti 2010. Lagen innehåller kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden.

En samlad bild av industrin som arbetar med PDA i Sverige är svår att ge då en betydande del av sålda produkter går till EU-marknaden eller exporteras till marknader som omfattas av EU:s generella exporttillstånd. Huvudregeln är att det inte krävs tillstånd vid överföring till annan EU-medlemsstat. Det generella tillståndet EU001 gäller med några undantag alla produkter i bilaga I till förordning (EG) nr 428/2009 beträffande export till Australien, Japan, Kanada, Nya Zeeland, Norge, Schweiz och USA.

Därutöver finns ytterligare fem generella tillstånd (EU002–006) rörande vissa produkter till vissa destinationer, export efter reparation/ersättning, tillfällig export till utställningar och mässor, vissa kemikalier och telekommunikation. Antalet länder som innefattas i tillstånd EU002–006 varierar från sex länder i EU002 och EU006 till 24 länder i EU003 och EU004. Syftet med de generella tillstånden är att underlätta för företagen som enbart behöver inrapportera till tillståndsmyndigheten 30 dagar efter att den första utförelsen ägt rum.

Till skillnad från företag som faller under krigsmateriellagstiftningen krävs inga grundläggande tillstånd enligt exportkontrollagstiftningen för företag som tillverkar eller på andra sätt handlar med PDA-produkter. Dessa företag är heller inte skyldiga att leveransdeklarera enligt exportkontrollagstiftningen. Ett företag är däremot skyldigt att avgiftsdeklarera om företaget tillverkat eller sålt kontrollerade produkter som omfattas av ISP:s tillsyn. Härvid inräknas försäljning både inom och utom Sverige.

Om ett företag skulle känna till att en PDA-produkt som företaget ifråga har för avsikt att exportera och som inte finns förtecknad i bilaga I till EU-förordningen är avsedd att användas i anslutning till massförstörelsevapen finns en skyldighet för företaget att informera ISP. ISP kan efter sedvanlig tillståndsprövning besluta om att inte ge tillstånd för exporten (eng. catch-all).

Av de PDA-produkter som exporteras med tillstånd från ISP är den dominerande delen telekommunikationsutrustning som innehåller kryptering samt värmekameror som kontrolleras inom exportkontrollregimen Wassenaar-arrangemanget (WA). Även kolfiber utgör en betydande del. En annan produkt som är volymmässigt stor är värmeväxlare. Dessa är kontrollerade inom Australiengruppen (AG). Andra produkter, som t.ex. isostatpressar, kemikalier eller UAV:er (obemannade luftfarkoster) och utrustning relaterat till UAV:er är

volymmässigt mindre omfattande, men kan vara resurskrävande vid tillståndsprövningen. Skr. 2013/14:114

Embargon på handel med PDA-produkter finns enligt FN-beslut som genomförts och utvidgats av EU mot Iran och Nordkorea. Dessa embargon är genom EU-besluten i princip fullständiga, dvs. omfattar i princip alla produkter på EU:s kontrollista, med något enstaka undantag i fallet Iran. Även vissa liknande produkter är belagda med embargo eller tillståndskrav. Export av vissa PDA-produkter är enligt EU-beslut också förbjuden respektive belagd med tillståndskrav i förhållande till Syrien.

3.2 Samarbete inom de multilaterala exportkontrollregimerna

Internationella avtal

Vad gäller de internationella avtalen bör särskilt nämnas 1968 års fördrag om förhindrande av spridning av kärnvapen (icke-spridningsfördraget, NPT), 1972 års konvention om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring (BTWC) samt 1993 års konvention om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (CWC). Sverige är part i alla tre konventionerna (jfr SÖ 1970:12, SÖ 1976:18 samt SÖ 1993:28).

Genom NPT förpliktar sig icke-kärnvapenstaterna att inte ta emot eller tillverka kärnvapen, samtidigt som de fem kärnvapenmakterna, Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA, åtar sig att nedrusta. Vidare åtar sig parterna att inte överföra kärnbränsle eller särskilt klyvbart material, eller utrustning eller materiel som särskilt konstruerats för tillverkning av särskilt klyvbart material, till någon icke-kärnvapenstat, med mindre än att materialet eller utrustningen står under Internationella atomenergiorganets (IAEA:s) kontroll.

I BTWC åtar sig parterna bl.a. att varken direkt eller indirekt överföra utrustning som kan användas för produktion av biologiska stridsmedel.

Likaledes föreskriver CWC att dess parter varken direkt eller indirekt ska överföra kemiska stridsmedel till någon annan stat.

Även om de internationella avtalens primära syfte är att förhindra spridning av massförstörelsevapen och främja nedrustning så innehåller de också bestämmelser om att parterna ska främja handel för fredliga ändamål. Detta beror på att en betydande del av de aktuella produkterna och teknologierna har dubbla användningsområden.

De multilaterala exportkontrollregimerna

För att förstärka det internationella samarbetet för icke-spridning av massförstörelsevapen har ett fyrtiotal länder på eget initiativ slutit sig samman i fem multilaterala exportkontrollregimer: Zangger-kommittén (ZC), Nuclear Suppliers Group (NSG), Australiengruppen (AG), Missilteknologikontrollregimen (MTCR) samt Wassenaar-arrangemanget (WA).

Regimernas syfte är att identifiera varor och teknologier som kan användas i samband med massförstörelsevapen och att skapa större enhetlighet i deltagande länders exportkontroll av dessa. Till stöd för detta arbete har respektive regim en lista med produkter som är under kontroll. Listorna revideras regelbundet. Arbetet omfattar även utbyte av information om nekade export, spridningsrisker samt kontakter med tredjeland för att främja regimernas icke-spridningsmålsättningar.

Grunden för samarbetet i exportkontrollregimerna är en gemensam politisk vilja att förhindra spridning av massförstörelsevapen. Detta uppnås genom en nationell lagstiftning som möjliggör exportkontroll av de varor och teknologier som har identifierats såsom strategiska. Deltagande i regimerna underlättar samtidigt uppfyllandet av de folkrättsliga förpliktelserna i internationella avtal om att inte direkt eller indirekt bistå en annan stat att anskaffa massförstörelsevapen.

Zangger-kommittén

Zangger-kommittén, som bildades år 1974, behandlar frågor om exportkontroll relaterat till det nukleära icke-spridningsfördraget (NPT). Kommittén fastställer vad som menas med utrustning och materiel som konstruerats för tillverkning av särskilt klyvbart material. Ansvar är därmed delvis överlappande med NSG:s, se nedan. NPT föreskriver att export av sådan utrustning och materiel till en icke-kärnvapenstat, liksom klyvbart material, endast får ske om det klyvbara materialet underställs IAEA-kontroll. Utrustningen och materielen anges i kommitténs kontrollista, som uppdateras i ljuset av den tekniska utvecklingen. Listan finns återgiven i IAEA:s informationscirkulär nr 209 (INFCIRC/209/Rev.3).

Nuclear Suppliers Group

Nuclear Suppliers Group (NSG) har sitt ursprung i den s.k. ”Londonklubben”, som bildades i mitten av 1970-talet. NSG:s arbete avser exportkontroll av produkter som finns listade i *Part 1* och *Part 2* i NSG:s riktlinjer, däribland produkter för nukleärt bruk samt andra PDA-produkter som kan användas i samband med utvecklingen eller produktionen av kärnvapen. Produkterna finns återgivna i IAEA:s informationscirkulär nr 254, som innehåller de två kontrollistorna för respektive varugrupp (INFCIRC/254/Rev.12/Part 1 och INFCIRC/254/Rev.9/Part 2).

Under år 2013 slutfördes arbetet med listöversynen i NSG. En ny teknisk arbetsgrupp (*Technical Experts Group, TEG*) inrättades, inledningsvis under en svensk ordförande. Under året antogs Serbien som medlem i regimen som vid utgången av år 2013 hade 48 medlemsstater.

Diskussion om frågan kring civilt kärntekniskt samarbete med Indien, inklusive de åtaganden som gjorts från indisk sida för att samarbetet ska vara möjligt, fortsatte under året. Europeiska kommissionen är observatör i regimen. Tjeckien övertog under 2013 ordförandeskapet i NSG från USA.

Australiengruppen

Australiengruppen (AG) bildades år 1985 på initiativ av Australien. Dess verksamhet syftar till att harmonisera medlemsländernas exportkontroll för att förhindra spridning av kemiska och biologiska vapen (s.k. CBW). Ursprungligen omfattade gruppens verksamhetsområde endast kemikalier och kemisk tillverkningsutrustning. År 1990 beslutades dock att utöka kontrollistorna till att även omfatta mikroorganismer, toxiner samt viss tillverkningsutrustning för biologiska stridsmedel.

Under år 2013 har AG fortsatt sitt arbete med s.k. *outrreach* till stater som inte är medlemmar av regimen. Vidare antogs Mexiko som ny medlem under året. En av arbetsgrupperna inom AG är NETTEM med tekniska experter vars uppgift är att följa den teknologiska utvecklingen, samt att kontinuerligt se över AG:s olika listor. Under 2013 har NETTEM bl.a. diskuterat *Pharmaceutical Based Agents*, dvs. läkemedelsbaserade ämnen med *dual-use*-egenskaper, och hur dessa kan kontrolleras.

Missilteknologikontrollregimen

Missilteknologikontrollregimen (MTCR) grundar sig på ett amerikanskt initiativ från år 1982. Dess verksamhet gäller främst exportkontroll av fullständiga missilsystem (inklusive ballistiska missiler och bärraketer för rymduppskjutningar samt sondraketer) och andra obemannade luftfarkoster (inklusive kryssningsmissiler, mål- och spaningsplattformar) med en räckvidd på 300 kilometer eller mer. Därutöver kontrolleras komponenter till sådana system samt andra produkter som kan användas för produktion av missiler, och även mindre obemannade luftfarkoster konstruerade för att kunna sprida aerosoler.

Under år 2013 fortsatte arbetet inom MTCR med att bl.a. se över innehållet i listorna med kontrollerade produkter, utbyta information om känslig spridning av missilutrustning, teknologisk utveckling, nationella vapenprogram och upphandlingsstrategier, samt bedriva utåtriktad verksamhet till en rad länder. I MTCR står alltså ett flertal EU-länder utanför regimen. Deras medlemskap blockerades fortsatt under 2013 av politiska skäl. I oktober 2013 tog Italien över ordförandeskapet för MTCR från Tyskland. Vid plenarmötet år 2011 valdes Sverige att sitta som vice ordförande i den tekniska undergruppen (*Technical Experts Meeting*) för att under år 2013 ta över som medordförande (*co-chair*) i densamma.

Wassenaar-arrangemanget

Wassenaar-arrangemanget (WA) bildades år 1996 som efterföljare till det multilaterala exportkontrollsamarbete som tidigare hade bedrivits inom kommittén *Coordinating Committee on Multilateral Export Controls* (COCOM). Arrangemangets arbetsfält är kontrollen av konventionella vapen samt varor och teknologi med dubbla användningsområden som inte kontrolleras i andra regimer. Det utgör därmed ett viktigt komplement till arbetet i övriga regimer vilka uteslutande fokuserar på massförstörelsevapen samt vissa vapenbärare.

Syftet med regimens verksamhet är att bidra till regional och internationell säkerhet och stabilitet genom att främja öppenhet och ett ansvarsfullt agerande rörande överföringar av konventionella vapen och produkter med dubbla användningsområden och därigenom undvika destabiliserande ansamlingar. Grundsynen i WA är att handel med de varor som återfinns på kontrollistorna ska vara tillåten, men att den måste ske under kontrollerade former.

Wassenaar-arrangemangets bredare produktinriktning återfinns i de två kontrollistor som är fogade till regimens grunddokument *Munitions List*, omfattande konventionell krigsmateriel, samt *List of Dual-Use Goods and Technologies*, omfattande produkter och teknologi med både civila och militära användningsområden som inte återfinns på övriga regimers kontrollistor. Båda WA-listorna är i praktiken vägledande för innehållet i EU:s motsvarande kontrollistor.

WA håller årliga plenarmöten på senhösten. I december 2013 skedde detta under ordförandeskap av Danmark. Under plenarmöten behandlas frågor av principiell betydelse för samarbetets fortsatta utveckling. På grundval av löpande tekniskt arbete under året beslutas också om uppdateringar av kontrollistorna som återspeglar den tekniska utvecklingen av konventionella vapen m.m. och massförstörelsevapen.

Under plenarmötet i december 2013 antogs nya konsensusrekommendationer som beskriver god exportkontroll i olika avseenden. Beslut fattades avseende tillägg i kontrollistorna för en rad nya områden så som digitala övervaknings- och underrättelsinhämtningsverktyg. Samtidigt lättades kontrollkraven för vissa typer av datorer.

Konsulär vaksamhet

Ett element i arbetet med att begränsa riskerna för spridning av kärnvapen och andra massförstörelsevapen är s.k. konsulär vaksamhet (eng. consular vigilance). Sverige har både rättsligt bindande åtaganden beslutade av FN och EU, samt politiska åtaganden inom ramen för exportkontrollregimerna som syftar till att begränsa spridningen av känslig information och teknik. Ett sådant sätt att sprida känslig information är genom kunskapsöverföring. Frågan aktualiseras vid prövning av antagning samt uppehållstillstånd för studier som rör sådan känslig information och teknik. Under år 2013 fortsatte samarbetet mellan berörda myndigheter, som bl.a. syftar till en ökad medvetenhet kring spridningsrisker i fråga om känsliga högskoleutbildningar eller forskningssamarbeten. Bl. a. anordnades ett seminarium för lärosätena i detta syfte.

3.3 Samarbetet inom EU om produkter med dubbla användningsområden

Exportkontrollregimerna och EU

Arbetet inom EU på området exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden (PDA-produkter), är nära förbundet med det internationella arbete som utförs inom exportkontrollregimerna. Inom

EU sker samordningen närmast i rådsarbetsgrupperna *Council Working Group on Non-proliferation* (CONOP), som hanterar icke-spridningsfrågor generellt, samt i *Working Party on Dual-use Goods* (WPDU) som bl.a. arbetar med policyfrågor samt uppdatering av den kontrollista med PDA-produkter som faller under rådets förordning (EG) nr 428/2009. I det följande behandlas arbetet i WPDU.

Enligt EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen ska medlemsstaterna arbeta för att bli en ledande samarbetspartner när det gäller exportkontrollregimerna, bl.a. genom samordning av EU:s ståndpunkter inom regimerna. EU:s uppfattning är sedan länge att alla EU:s medlemsstater ska erbjudas medlemskap i alla exportkontrollregimerna. Huvudskälet är strävan att upprätthålla en för alla EU-länder harmoniserad och effektiv nationell exportkontroll baserad på regimernas kontrollistor, riktlinjer för exportkontroll och informationsutbyte om spridningsrisker. EU-området utgör en gemensam marknad för de allra flesta produkter med dubbla användningsområden. Ett liknande förhållande håller på att växa fram på försvarsindustriområdet på den inre marknaden genom ett allt tätare samarbete inom EU. Handeln inom EU är inte export. Däremot utgör utförsel av varor och teknologi till tredje land export. Därmed är EU:s medlemsländer beroende av varandras exportkontrollsystem. Även av detta skäl får medlemskapsfrågan i exportkontrollregimerna en viktig dimension.

Genom beslut i Nuclear Suppliers Group (NSG) och Australien-gruppen (AG) är samtliga EU-länder numera medlemmar i dessa regimer. I Missilteknologikontrollregimen (MTCR) har motsvarande beslut ännu inte fattats beträffande Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Slovakien, Slovenien och Rumänien. För Wassenaar-arrangemanget (WA) gäller detsamma för Cypern.

Årets arbete med kontrollistorna

De förändringar som görs i regimernas kontrollistor under året lyfts in i bilaga I till den ovan nämnda rådsförordningen och blir därmed juridiskt bindande för EU:s medlemsstater. Den senaste uppdateringen av bilaga I gjordes 2012 genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 388/2012. För närvarande pågår ett lagstiftningsarbete som syftar till att delegera befogenheten att uppdatera bilaga I till Kommissionen. (Se nästa stycke.)

Arbetet inom WPDU

Verksamheten inom WPDU under år 2013 har omfattat samordning mellan medlemsländerna vad gäller hanteringen av kontroll av PDA utanför kontrollistan. Främst har det gällt utformning av djupare samarbete för att förhindra spridning av nukleära produkter och missilprodukter till Iran.

Diskussionen kring kommissionens förslag från år 2011 om ändring av PDA-förordningen har fortsatt. Det liggande förslaget innebär att befogenhet delegeras till kommissionen att dels ändra bilaga I till PDA-förordningen i enlighet med de ändringar som kontinuerligt görs av kontrollistorna i de multilaterala exportkontrollregimerna, dels anta akter

Skr. 2013/14:114 för att snabbt avlägsna mottagarländer från tillämpningsområdet för EU:s generella exporttillstånd. Under år 2013 diskuterades Europaparlamentets förslag till ändringar av kommissionens förslag. I december 2013 nåddes en principiell överenskommelse och förhoppningen är att förslaget ska kunna antas under första delen av 2014.

Arbetet inom koordinationsgruppen (artikel 23)

Verksamheten inom koordinationsgruppen syftar till att samordna tillämpningen av förordningen. Under året har bland annat riktlinjer för konsultationer behandlats.

3.4 FN:s säkerhetsråds resolution 1540 och Proliferation Security Initiative (PSI)

FN:s säkerhetsråd antog i april 2004 resolution 1540. Med stöd av kapitel VII i FN-stadgan fastställer resolutionen genom bindande beslut skyldigheter för alla FN:s medlemsstater att förhindra icke-statliga aktörer (terrorister) från att få tillgång till massförstörelsevapen och deras vapenbärare samt produkter med koppling till sådana vapen. Det fastslås bl.a. att alla stater ska inrätta en effektiv nationell kontroll av export, transittrafik, omlastningar och vidareexport. Resolutionen innehåller även bestämmelser om bistånd till andra länder för genomförandet av de åtgärder som den förpliktigar.

Genom resolution 1540 fattades också beslut om att inrätta en kommitté med uppgift att rapportera till säkerhetsrådet om genomförandet av resolutionen. FN:s medlemsländer uppmanas att rapportera till kommittén om åtgärder som de vidtagit för att genomföra resolutionen. Mandatet för 1540-kommittén har förlängts i april 2011 och den nya mandatperioden löper till april 2021.

En internationell verksamhet som har beröringspunkter med, och är delvis överlappande med resolution 1540, är *Proliferation Security Initiative* (PSI). EU och Sverige stöder detta initiativ som syftar till att, inom ramen för folkrätten och nationell rätt stärka det internationella samarbetet och att bättre kunna förhindra transporter till obehöriga mottagare av massförstörelsevapen och insatsvaror till sådana. De svenska myndigheter som berörs samordnar sitt arbete på området och har under år 2013 genomfört seminarium för att utveckla sin beredskap och samverkansförmåga nationellt.

4 Ansvariga myndigheter

4.1 Inspektionen för strategiska produkter

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) är förvaltningsmyndighet för ärenden och tillsyn enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel och lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden

och av tekniskt bistånd, i det senare fallet om inte någon annan myndighet har detta till uppgift. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har sådant ansvar när det gäller särskilt känsliga kärntekniska produkter.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) samt Försvarets radioanstalt (FRA) bistår ISP med teknisk specialistkompetens och bl.a. Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must), Säkerhetspolisen (Säpo) och FRA bistår ISP med information. ISP har även ett etablerat samarbete med Tullverket. Vissa av ISP:s tillsynsbesök genomförs som gemensamma tillsynsbesök med Tullverket och myndigheterna utbyter även information om utförelsetillstånd.

Genom regeringsbeslut har ISP utsetts att som s.k. behörig myndighet fullgöra vissa angivna uppgifter enligt rådsförordningar om sanktioner som beslutats av Europeiska unionen. ISP har också vissa tillsynsuppgifter i förhållande till särskilda förbudsföreskrifter som regeringen meddelat med stöd av lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner.

ISP är vidare nationell myndighet under 1992 års kemvapenkonvention och utför de uppgifter som följer av lagen (1994:118) om inspektioner enligt Förenta nationernas (FN:s) konvention om förbud mot kemiska vapen med tillhörande förordning. Denna verksamhet hos ISP behandlas inte i denna skrivelse.

ISP är tillståndsmyndighet från 30 september 2013 för ärenden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 258/2012 av den 14 mars 2012 som reglerar tillstånd att exportera civila skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition utanför EU samt vissa import- och transiteringsåtgärder.

Myndighetens uppgifter framgår av instruktion för ISP (SFS 2010:1101).

Kontakter med företagen

ISP har löpande kontakter med de företag som berörs av kontrollverksamheten. Företagens skyldigheter regleras i lagen om krigsmateriel och i förordningen om krigsmateriel. När det gäller krigsmateriel ska företagen på regelbunden basis till ISP redovisa den marknadsföring som de har bedrivit utomlands. Dessa rapporter ligger till grund för ISP:s återkommande genomgångar med företagen om deras exportplaner. I anslutning till denna dialog kan ISP lämna positiva eller negativa s.k. förhandsbesked till företagen avseende känsliga eller tidigare oprövade destinationer. Förutom att fatta beslut i utförelseärenden granskar ISP de underrättelser som tillverkare av krigsmateriel är skyldiga att lämna senast fyra veckor innan ett anbud lämnas eller ett avtal ingås om export av, eller annan utlandssamverkan om, krigsmateriel. ISP har i detta skede möjlighet att meddela förbud mot att den föränmälda åtgärden genomförs. Slutligen ska de krigsmateriel-exporterande företagen rapportera om de leveranser som genomförts med stöd av lämnade tillstånd. I sin tillsynsroll genomför ISP tillsynsbesök hos företag för att följa upp deras interna exportkontrollorganisation.

Till skillnad från krigsmateriel krävs enligt exportkontrollagstiftningen inget tillstånd för att tillverka PDA-produkter. Vidare krävs som huvudregel inte tillstånd för försäljning inom EU (tillstånd krävs endast

för s.k. bilaga IV-produkter). Den kontrollista som gäller enligt rådets förordning (EG) nr 428/2009 anger vilka produktområden som omfattas av tillståndskrav för export utanför EU. Vid klassificering huruvida en produkt är att betrakta som PDA-produkt eller inte, är det i första hand företagen som ska klassificera sina produkter. När ett företag är osäkert på om dess produkt omfattas av kontroll eller inte kan företaget lämna in en produktförfrågan till ISP. Mot denna bakgrund ser ISP:s kontakter med PDA-företag annorlunda ut än vad som gäller krigsmateriel. Med undantag för ett fåtal företag möter ISP PDA-företagen mer på ad hoc-basis.

I sin tillsynsroll genomför ISP tillsynsbesök hos företag för att följa upp deras interna exportkontrollorganisation. Under år 2013 genomförde ISP 29 tillsynsbesök.

Finansiering

Regler om ISP:s finansiering framgår av regeringens förordning (2008:889) om finansiering av verksamheten vid Inspektionen för strategiska produkter. En stor del av myndighetens verksamhet avgiftsfinansieras. Förordningen föreskriver att kretsen av avgiftsskyldiga fördelas på tre avgiftskollektiv: krigsmateriel, produkter med dubbla användningsområden och lagen om inspektioner enligt Förenta Nationernas (FN:s) konvention om kemiska vapen.

När ISP genom förordningen (2013:707) om kontroll av vissa skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition fick till uppgift att pröva ärenden om exporttillstånd enligt förordningen (EU) nr 258/2012, gavs ISP också rätt att ta ut avgifter för prövning av ansökningarna.

Delar av ISP:s internationella verksamhet och arbete avseende internationella sanktioner anslagsfinansieras via Utrikesdepartementet.

ISP:s tjänsteexport ska i huvudsak finansieras av annan part än ISP.

Exportkontrollrådet (EKR)

Riksdagen beslutade år 1984, på grundval av prop. 1984/85:82 om ökad insyn och samråd i frågor som rör krigsmaterielexport, att en rådgivande nämnd i krigsmaterielfrågor skulle inrättas. Regeringen ombildade nämnden till Exportkontrollrådet (EKR) i samband med inrättandet av ISP år 1996. Regler för rådets sammansättning och verksamhet finns i ISP:s instruktion. Samtliga riksdagspartier är representerade i EKR. ISP:s generaldirektör är dess ordförande. En lista över rådets ledamöter under år 2013 återfinns nedan.

ISP:s generaldirektör ansvarar för urvalet av ärenden som görs till föremål för samråd med Exportkontrollrådet. Ofta sker samråd innan förhandsbesked lämnas till ett företag. Därutöver ska generaldirektören samråda med rådet innan ISP lämnar över ett ärende till regeringen för dess prövning enligt lagen om krigsmateriel eller enligt lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd.

Vid Exportkontrollrådets sammanträden redovisar Utrikesdepartementet bedömningar av de köparländer som är aktuella, och Forsvarsdepartementet medverkar med bedömningar om ärendenas

försvarspolitiska betydelse. Generaldirektören kan även kalla andra experter. En uppgift för rådet är att uttolka riktlinjerna samt EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport i specifika fall, till ytterligare vägledning för ISP.

Ledamöterna ges full insyn i handläggningen av utförelseärenden. Generaldirektören redovisar fortlöpande samtliga utförelsebeslut avseende export, liksom även beslutade förhandsbesked som inte tidigare redovisats i EKR och ärenden beslutade efter riktlinjepraxis (anbudsunderrättelser och samarbetsavtal). Från och med år 2005 har ISP även redovisat samtliga beredningsärenden avseende produkter med dubbla användningsområden i EKR.

Sammantaget säkerställer detta system en parlamentarisk insyn i tillämpningen av exportkontrollregelverket.

Avsikten med det svenska systemet, som vid en internationell jämförelse är unikt på så sätt att företrädare för de politiska partierna i förväg får tillfälle att diskutera tänkbara exportaffärer, är att skapa en bred förankring av exportkontrollpolitiken och främja kontinuitet i den förda politiken. Till skillnad från flera andra länder, behandlas ärenden i Exportkontrollrådet på ett tidigt stadium innan en konkret affär blir aktuell. Eftersom det skulle vara kommersiellt skadligt för exportföretagen om deras avsikter blev kända innan en affär kommit till stånd, är diskussionerna i rådet inte offentliga. De bedömningar som görs av enskilda länder omfattas normalt av utrikessekretess.

Exportkontrollrådet ersätter inte Utrikesnämnden i sådana ärenden som regeringen enligt regeringsformen ska överlägga med Utrikesnämnden om. Under år 2013 höll Exportkontrollrådet 8 sammanträden.

Den 3 mars 2011 beslutade regeringen att förordna nedanstående personer att vara ledamöter i Exportkontrollrådet. Förordnandena gäller tills vidare, dock längst till och med den 31 december 2014:

riksdagsledamoten Torbjörn Björlund (V)
 riksdagsledamoten Carina Adolfsson Elgestam (S)
 riksdagsledamoten Annicka Engblom (M)
 riksdagsledamoten Mikael Jansson (SD)
 riksdagsledamoten Lars Johansson (S)
 riksdagsledamoten Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
 riksdagsledamoten Kerstin Lundgren (C)
 riksdagsledamoten Valter Mutt (MP)
 riksdagsledamoten Caroline Szyber (KD)
 tidigare riksdagsledamoten Göran Lennmarker (M)
 tidigare riksdagsledamoten Lennart Rohdin (FP)
 tidigare riksdagsledamoten Tone Tingsgård (S)

Samverkansrådet (SVR)

För samverkan mellan myndigheter i icke-spridningsfrågor är ett samverkansråd knutet till ISP. Det består av generaldirektören samt ledamöter från de samverkande myndigheter som ISP utser.

Det teknisk-vetenskapliga rådet (TVR)

För att bistå ISP:s generaldirektör i frågor med beredningen av ärenden som rör klassificering av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden är ett teknisk-vetenskapligt råd knutet till inspektionen. Det består av företrädare för institutioner med överblick över teknologins tillämpning på civila respektive militära områden.

4.2 Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) är, enligt förordning (2008:452) med instruktion till Strålsäkerhetsmyndigheten, förvaltningsmyndighet för frågor om skydd av människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av joniserande och icke-joniserande strålning, frågor om säkerhet och fysiskt skydd i kärnteknik och annan verksamhet med strålning samt frågor om nukleär icke-spridning.

SSM:s uppgifter inom icke-spridning i samband med export av kärnämne och kärntekniska produkter anges i denna förordning, samt i förordningen (2000:1217) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Av denna framgår att SSM beslutar om tillstånd för export till ett land utanför EU och för överföring inom EU av kärnämne och kärntekniska produkter, förutom i vissa speciella eller principiella fall i vilka regeringen är beslutande organ. Produkterna är specificerade i bilaga I, kategori 0, och i bilaga IV, till förordning (EG) nr 428/2009. SSM är även nationell tillsynsmyndighet vad gäller efterlevnaden av dessa bestämmelser.

SSM är utsedd genom regeringsbeslut att vara behörig myndighet och fullgöra uppgifter avseende tillståndsprövning kopplat till rådets förordning (EU) nr 267/2012 om restriktiva åtgärder mot Iran samt rådets förordning (EG) nr 329/2007 om restriktiva åtgärder mot Nordkorea.

Inom området nukleär icke-spridning är SSM också enligt lagen (1984:3) om kärnteknik verksamhet nationell tillsynsmyndighet för att svensk kärnteknik verksamhet bedrivs på sådant sätt att de uppföljer de förpliktelser som följer av Sveriges överenskommelser i syfte att förhindra spridning av kärnvapen. SSM är även nationell kontaktpunkt för IAEA:s databas för olovlig handel och annan otillåten hantering av kärnämnen och radioaktiva ämnen.

SSM samarbetar med andra myndigheter i exportkontrollfrågor, framför allt Inspektionen för strategiska produkter (ISP) och Tullverket. SSM får också stöd med teknisk specialistkompetens från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), men besitter själv en hög specialkompetens inom det kärntekniska området.

Kontroll av kärnteknisk export

Kärnämne (uran, plutonium och torium) och kärntekniska produkter klassas som PDA-produkter och export är därför reglerad i förordning (EG) nr 428/2009. Export ut ur EU kräver tillstånd men EU:s generella exporttillstånd gäller inte för dessa produkter. Därutöver, för flera produkter, däribland särskilt känsligt kärnämne och kärnteknisk utrustning, krävs tillstånd även för överföringar inom EU.

Vid en ansökan om tillstånd till export av kärnbränsle prövar SSM parallellt frågan om eventuell överlåtelse av kärnämnet enligt lagen (1984:3) och förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet. För använt kärnbränsle granskar SSM även frågan om hur materialet slutligt ska tas om hand. I fråga om använt kärnbränsle som härrör från en kärnteknisk verksamhet i Sverige ska ansökan bl.a. innehålla en försäkran att den som för ut materialet kommer att återta materialet, om det inte kan tas om hand på avsett sätt. SSM beslutar därutöver om transporten av kärnämne i syfte att förhindra radiologiska olyckor och för att tillse att adekvat fysiskt skydd finns.

De villkor som ställs vid beslut om exporttillstånd utgår från de riktlinjer som överenskommit inom *Nuclear Suppliers Group* (NSG). Däri ingår att inhämta vissa angivna försäkringar från mottagarlandets regering, innan ett exporttillstånd kan beviljas. Försäkran ska avse att produkterna är för fredlig användning, att IAEA har full kontrollrätt i landet, samt att kärnämne i landet har adekvat fysiskt skydd. Därutöver ska det garanteras att vidareexport inte kommer att ske utan motsvarande försäkringar. SSM gör detta vid upprepade affärer med ett land. SSM har i uppdrag att å regeringens vägnar inhämta försäkran från det mottagande landets regering vid kärnteknisk export, samt att utforma och avlämna Sveriges regeringsförsäkran till det exporterande landets regering vid import av sådant material. Vid en första affär inhämtar dock Utrikesdepartementet försäkran vid export eller avger försäkran vid import.

EU:s samtliga medlemsländer har anslutit sig till fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratomfördraget) vars syfte bl.a. är att upprätta en gemensam marknad för speciella material och utrustning inom kärnenergiområdet och att garantera att kärnämne inte används för andra ändamål än vad det är avsett för. Samtliga EU:s medlemsländer har också anslutit sig till Icke-spridningsfördraget (NPT) och har slutit kontrollavtal med IAEA med tillhörande Tilläggsprotokoll. Regeringen anser att det tillståndsförfarande som finns för handel inom EU enligt rådets förordning (EG) nr 428/2009 och medlemsländernas åtaganden inom ramen för Euratom i normalfallet ger tillräcklig säkerhet vid överföringar av kärnämne och kärntekniska produkter mellan EU-stater och är i överensstämmelse med NSG:s riktlinjer.

EU har inom ramen för Euratomfördraget rätt att ingå avtal med tredje land. Bilateral avtal om kärnenergens fredliga användning har ingåtts mellan EU och USA, Kanada, Australien, Japan, Ukraina respektive Uzbekistan. Ett motsvarande avtal mellan EU och Sydafrika förväntas träda i kraft år 2014.

Samtliga medlemsländer i EU har förbundit sig att till IAEA rapportera all utförelse av kärnämne och kärnteknisk utrustning, enligt Tilläggsprotokollet till kontrollavtalet med IAEA, för Sveriges del INFCIRC/193/Add.8. För Sverige innebär det att EU-kommissionen, via sin säkerhetskontroll under Euratomfördraget, rapporterar all utförelse av kärnämne till IAEA och att SSM rapporterar all utförelse av kärnteknisk utrustning till IAEA. För denna rapportering krävs (till skillnad från övriga PDA-produkter) anmälan till SSM om utförd export av

Skr. 2013/14:114 kärntekniska produkter förtecknade i bilaga I, kategori 0, av rådets förordning (EG) nr 428/2009.

Antalet exportansökningar har under de senaste åren varit relativt konstant, medan antalet företag som söker tillstånd har ökat. Under år 2013 hanterade SSM ett fyrtiotal exportansökningar. Dessa utgjordes till ungefär en tredjedel av kärnämne och till ungefär hälften av zirkoniumkomponenter. Uppgifter om SSM:s beviljade exporttillstånd återfinns i bilaga 2, tabell 5.

SSM har utefter behov kontakter med de företag som berörs av kontrollverksamheten. I sin tillsynsroll genomför SSM tillsynsbesök hos företag för att följa upp deras interna exportkontrollorganisation. Under år 2013 genomfördes två besök.

5 Statistik och begrepp

Inspektionen för strategiska produkter följer kontinuerligt marknadsföring och export av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden och förser regeringen med det statistiska underlaget för redovisningen av den svenska exporten av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

De företag som har tillstånd att tillverka och tillhandahålla krigsmateriel – för närvarande ca 130 varav ett 50-tal är aktiva som exportörer – är skyldiga att lämna redovisningar i olika hänseenden till ISP.

Redovisningen av den svenska krigsmaterielexporten under år 2013 återfinns i bilaga. Statistik visas även från de senaste åren, eftersom enstaka försäljningar och leveranser av större system kan orsaka kraftiga svängningar i den årliga statistiken. Uppgifterna i skrivelsen baseras på lagstadgad årlig rapportering från de krigsmaterielexporterande företagen och myndigheter för år 2013 som sammanställts av ISP.

SSM följer den kärntekniska utvecklingen i Sverige och bidrar med statistiskt underlag till regeringen om export av kärntekniska produkter med dubbla användningsområden. Redovisningen återfinns i bilaga.

Kategorier av krigsmateriel

Genom implementeringen av direktiv 2009/43/EG är den svenska krigsmaterieförteckningen numera likalydande med EU:s militära lista, med två nationella tillägg (kärnladdningar och fortifikatoriska anläggningar). I EU:s militära lista görs ingen uppdelning mellan krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK). Den svenska krigsmaterieförteckningen är därför också kompletterad med en uppdelning på KS och ÖK. I skrivelsen redovisas uppdelning både på KS/ÖK samt krigsmaterieförteckningens beteckningar (ML) och nationella tillägg (NL) i förekommande fall. Kategorin krigsmateriel för strid omfattar materiel med förstörelsebringande verkan inklusive sikten för sådan materiel samt materiel för eldledning. Kategorin övrig krigsmateriel omfattar delar och komponenter till krigsmateriel för strid

samt materiel som inte har direkt förstörelsebringande verkan i en stridsituation.

När det i en tabell anges att utförseltillstånd beviljats eller export skett inom en viss kategori innebär detta att en eller flera av kategorins produkter avses, eller delkomponenter till dessa. Det betyder dock inte att utförseltillstånd har beviljats för eller export skett av samtliga produkter inom varje materielkategori.

Det bör även observeras att då EU:s militära lista innehåller några kategorier som inte tidigare varit under kontroll så blir inte årsvis statistik fullt jämförbar.

Faktiska leveranser

Utförselstatistiken från ISP grundar sig på exportföretagens och myndigheternas lagstadgade redovisning av det fakturerade värdet av levererad materiel och tekniskt bistånd.

Förändringar från ett år till ett annat i den statistik som redovisas ger i sig inte underlag för en mer långsiktig bedömning av utvecklingstendenser. En enstaka större leverans ett år kan som nämnts medföra kraftiga utslag i statistiken.

Den svenska krigsmaterielexporten redovisas även i den allmänna utrikeshandelsstatistiken, som grundas på Tullverkets uppgifter till Statistiska centralbyrån (SCB). Statistiken från SCB skiljer sig dock från den som redovisas av ISP. I SCB:s statistik, som redovisas under rubriken "Vapen och ammunition", ingår både produkter som klassificeras som krigsmateriel och civila produkter. Militära flygplan, fordon och fartyg redovisas under andra rubriker. Vidare omfattar SCB:s statistik produkter som passerat gränsen för reparationer i Sverige eller i utlandet. I ISP:s statistik redovisas dessa inte som export för försäljning. SCB:s siffror är således inte jämförbara med ISP:s statistik och redovisas inte i denna skrivelse.

Följleveranser

Det kan ibland vara av intresse att närmare studera hur stor andel av utförseltillstånden för försäljning till ett visst land som avser s.k. följdleveranser. I statistikredovisningen lämnas en sådan redogörelse för länder utanför EU/OECD. Där redovisas också vilken typ av materiel som omfattas av nya tillstånd.

Leasing

Svensk försvarsindustri och Försvarets materielverk (FMV) samt Försvarsexportmyndigheten (FXM), har under de senaste åren alltmer kommit att sluta olika former av leasingavtal med utländska kunder. Bakgrunden till detta kan sökas i den internationella utveckling på senare år där internationella operationer ofta innebär omedelbara operativa behov av materiel där normala upphandlingsformer inte klarar kraven tidsmässigt.

Modern materiel tillverkad för det svenska försvaret har också blivit tillgänglig som ett resultat av den minskade organisationen samt den förändrade hotbilden utan omedelbara hot mot Sverige. Ett exempel är

den leasing som genomfördes till Storbritannien, Kanada samt Italien av artillerilokaliseringsradar.

Under år 2005 levererade FMV 14 JAS 39 Gripen till Tjeckien som ett resultat av det leasingavtal för perioden 2005–2015 som slöts mellan Sverige och Tjeckien år 2004. Under år 2012 inledde Försvarexportmyndigheten slutförhandlingar med Tjeckien i syfte att förlänga detta avtal.

Under år 2007 slutlevererade FMV 14 JAS 39 Gripen till Ungern. Leasingavtalet med Ungern avseende JAS 39 Gripen omförhandlades i januari år 2012 med en förlängning till år 2026 då avtalet övergår i köp.

Under år 2013 inkom inga ärenden och inga tillstånd beviljades.

I nuläget inkluderas inte leasingavtal med utländska kunder i underlaget för exportstatistik.

Upplåtelse av tillverkningsrätt, samarbete m.m.

Under år 2013 har 14 tillstånd lämnats för upplåtelse av tillverkningsrätt avseende krigsmateriel utanför Sverige.

Vidare har under samma år 43 samarbetsavtal avseende tillhandahållande av tekniskt bistånd, gemensam utveckling eller produktion, granskats och godkänts. Prövningen av ärenden rörande upplåtelse av tillverkningsrätt och samarbete med utländsk part sker, oavsett materieltyp, med de strängare kriterier som gäller för export av krigsmateriel för strid, eftersom sådant samarbete i regel medför en mer långsiktig bindning än regelrätt export. Sådana avtals omfattning, deras utsträckning i tiden, vidareexportklausuler, m.m. granskas då i detalj.

Regeringen har med stöd av lagen (1992:1300) om krigsmateriel föreskrivit en skyldighet att, för den som har upplåtit tillverkningsrätt avseende krigsmateriel till någon i utlandet eller som ingått avtal om samarbete med någon i utlandet, årligen redovisa om avtalen fortfarande är i kraft, om tillverkning eller annat samarbete alltjämt förekommer samt hur samarbetet bedrivs. Under år 2012 har nio företag redovisat ägande i 67 utländska rättssubjekt i 34 länder. 12 företag har redovisat 77 upplåtna tillverkningsrätter i 22 länder. 15 företag och en myndighet redovisade sammanlagt 120 samarbetsavtal i 23 länder.

Militärt inriktad utbildning

Militärt inriktad utbildning av utländsk medborgare får enligt lagen om krigsmateriel inte bedrivas inom eller utom landet utan tillstånd av ISP. Förbudet gäller inte utbildning som är knuten till försäljning av krigsmateriel för vilken utförelsetillstånd erhållits.

Inget tillstånd för militärt inriktad utbildning utfärdades under år 2013.

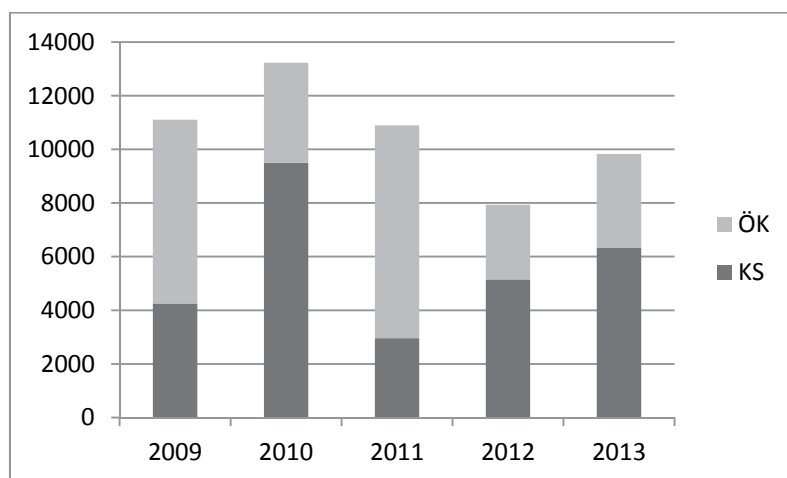
Tabell 1. Antal inkomna ärenden m.m. rörande export av krigsmateriel

Ärendetyp	2011	2012	2013
Förhandsbesked	15	19	19
Anbudsärenden	264	275	313
Utförelstillstånd	1 306	1 244	1 247

Tabell 2. Värdet av beviljade utförelstillstånd under 2009–2013 uppdelat på krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK)

År	Värde i löpande priser, mnkr			Förändring i procent		
	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK
2009	11 103	4 252	6 851	+16	-30	+95
2010	13 228	9 501	3 727	+19	+123	-46
2011	10 898	2 960	7 937	-18	-69	+113
2012	7 936	5 147	2 789	-27	+74	-65
2013	9 829	6 339	3 490	+24	+23	+25

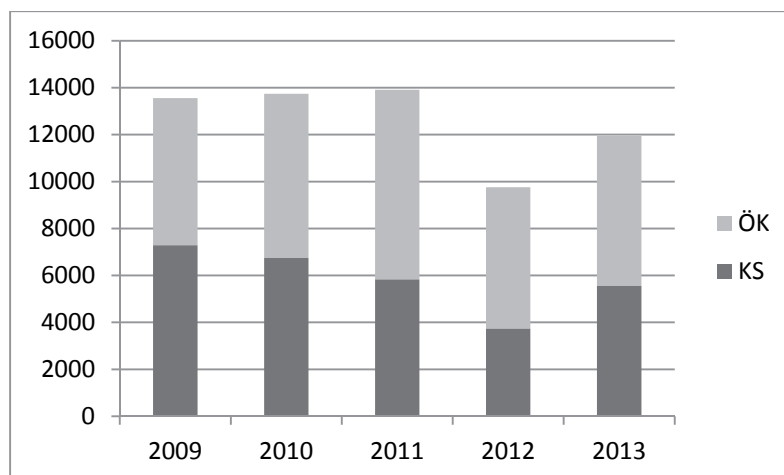
Tabell 3. Värdet av utförelstillstånd uppdelat på krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK) 2009–2013 (mnkr)

Tabell 4. Faktisk krigsmaterielexport 2009–2013 jämförd med total varuexport

År	Sveriges totala varuexport (löpande priser) mnkr	Krigsmaterielexport						
		Andel av varuexp. %	Löpande priser, mnkr			Förändring i Procent		
			Total	KS	ÖK	Total	KS	ÖK
2009	998 100	1,36	13 561	7288	6273	+7	+15	- 2
2010	1 138 900	1,21	13 745	6747	6998	+1	-7	+12
2011	1 212 600	1,15	13 914	5840	8074	+1	-13	+15
2012	1 168 600	0,84	9 760	3746	6014	-30	-35	-25
2013	1 090 500	1,10	11 942	5554	6388	+22	+48	+6

Tabell 5. Faktisk krigsmaterielexport 2009-2013 (mnkr)

Tabell 6. Kategorier av försvarsrelaterade produkter

EU ML	KS klassade produkter (övriga är ÖK)	Omfattning i stort av vapenkategori
1	ML 1 a utom revolverar och pistoler samt vapen utformade för jakt och sportskytte. Slutstycken, eldrör (pipor), mantlar och lådor. ML 1 c)	Slätborrade vapen med en kaliber som understiger 20 mm, andra vapen och automatvapen med en kaliber på högst 12,7 mm (0,50 tum) samt tillbehör, enligt följande, och särskilt utformade komponenter för dessa vapen.
2	ML 2 a utom signatordämpande anordningar. Eldrör, mekanismer, markplattor och rekylhäminrättningar. ML 2 d)	Slätborrade vapen med en kaliber på minst 20 mm, andra vapen eller utrustning med en kaliber som överstiger 12,7 mm (0,50 tum), kastare samt tillbehör, enligt följande, liksom särskilt utformade komponenter för dessa vapen.
3	ML 3 a utom rök, lys och övningsammunition samt ammunition med expanderande kula av typ som används för jakt eller sportskytte. Projektiler, granatkroppar, målsökare och stridsdelar.	Ammunition och temperingsdon enligt följande samt särskilt utformade komponenter för sådana.
4	ML 4 a utom rökbehållare, patroner och simulatorer. Målsökare, stridsdelar, tändrör, zonströr, motorer, styrsystem, eldrör och lavetter. ML 4 b. Endast aktivering, avfyring, läggning, detonering samt avlossning av KS definierad utrustning.	Bomber, torpeder, raketer, missiler, andra anordningar och laddningar med sprängverkan samt tillhörande utrustning och tillbehör, enligt följande, och särskilt utformade komponenter för sådana.
5	ML 5 a) ML 5 b endast målfångnings, målangivnings- samt målföljningssystem.	Eldlednings-, övervaknings- och varningsutrustning samt relaterade system, utrustning för försök och skottställning samt motmedelsutrustning, enligt följande, som utformats särskilt för militär användning samt komponenter och tillbehör som utformats särskilt för dessa.
6	ML 6 a med begränsning till not 1 a) och b).	Markfordon och komponenter.
7	ML 7 a), b) och e)	Kemiska eller biologiska toxiska agens, "agens för kravallhantering", radioaktiva material, tillhörande utrustning, komponenter och material.

EU ML	KS klassade produkter (övriga är ÖK)	Omfattning i stort av vapenkategori
8	ML 8 a), b) och c)	"Energetiska material", och besläktade substanser.
9	ML 9 a) 1, 2a) och b)	Krigsfartyg (ytfartyg eller undervattensfarkoster), särskild marin krigsmateriel, tillbehör, komponenter och andra ytfartyg.
10	ML 10 a) stridsflygplan samt c) UAV med beväpning.	"Luftfartyg", "Lättare än luftfarkoster", "obemannade luftfartyg" (UAV), flygmotorer och utrustning för "luftfartyg", tillhörande utrustning samt komponenter, enligt följande, som särskilt utformats för militär användning.
11		Elektronisk utrustning, "rymdfarkoster" och komponenter, som inte anges på något annat ställe i EU:s gemensamma militära förteckning, enligt följande.
12	ML 12 a)	Höghastighetsvapen med kinetisk energi och tillhörande utrustning, enligt följande, samt komponenter som utformats särskilt för dessa vapen.
13		Pansar- eller skyddsutrustning, konstruktioner och komponenter, enligt följande.
14		"Specialiserad utrustning för militär utbildning" eller för simulering av militära scenarion, simulatorer som särskilt utformats för att träna användningen av skjutvapen eller vapen enligt ML1 eller ML2 och särskilt utformade komponenter och tillbehör för dessa.
15		Bild- eller motmedelsutrustning, enligt följande, som utformats särskilt för militär användning, och särskilt utformade komponenter och tillbehör för denna.
16		Smidesstycken, gjutstycken och andra obearbetade produkter vars användning i en produkt som omfattas av förteckningen går att identifiera genom materialets beståndsdelar, form eller funktion, och som utformats särskilt för någon produkt som

EU ML	KS klassade produkter (övriga är ÖK)	Omfattning i stort av vapenkategori
		omfattas av ML1-4, ML6, ML9, ML10, ML12 eller ML19.
17		Övrig utrustning, material och "bibliotek", enligt följande, samt komponenter som utformats särskilt för dessa.
18		Utrustning och komponenter för framställning av produkter.
19	ML 19 a), b), c) och f)	Vapensystem baserade på riktad energi (DEW), därtill hörande utrustning eller motmedelsutrustning och testmodeller, enligt följande, och särskilt utformade komponenter för dessa.
20		Kryogen och "supraledande" utrustning, enligt följande, och särskilt utformade komponenter och tillbehör för sådan.
21		"Programvara".
22		"Teknik".

Skr. 2013/14:114
Bilaga 1

Tabell 7. Utförseltillstånd och faktisk export under år 2013 fördelade på mottagarländer och produktkategorier (mnr)

Region/ Land	Beviljade utförseltillstånd			Faktisk export	
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av tillstånden i mnr	Huvudkategori av exporterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mnr
EU					
Belgien	9	1,2,5,8	2,5	1,2,3,5,8	26
Bulgarien	-	-	-	3,13	1
Danmark	22	1,2,3,5,6,7,8,17,21	29	1,2,3,5,6,7,8,13,17,21,22	211
Estland	4	3,17	16	3,5,8,11,17	2
Finland	22	1,2,3,4,5,8,14,17,21,22	79	2,3,4,5,6,8,10,13,14,17,18,21	395
Frankrike	22	1,3,5,6,8,11,13,22	151	1,2,3,5,6,8,10,11,13,21,22	492
Grekland	2	6,8	0,4	6,8,13	4
Irland	-	-	-	3	9
Italien	15	1,3,5,6,8,11,13,17,21,22	241	1,3,5,6,8,11,13,14,17,22	214
Kroatien	-	-	-	3,6	1
Lettland	2	3,17	0,3	3,14,17,22	4
Litauen	1	14	2	3	1
Luxemburg	2	7,17	0,04	2,7,13,17	31
Malta	1	1	0,1	-	-
Nederländerna	11	1,3,5,8,17	3	1,3,5,6,8,13,15,17	200
Nya Kaledonien Fr	-	-	-	3	0,3
Polen	13	4,5,8	13,5	3,5,8,13,22	37
Portugal	1	10	-	3	1
Rumänien	-	-	-	3	0,4
Slovakien	2	2,8,22	1	2,3,8,13	2
Slovenien	4	13,17	0,2	3,13	1
Spanien	9	1,5,6,8	4	1,3,5,6,8,9,10,11,13	31,5
Storbritannien	39	1,3,5,6,8,10,11,13,17,18,21,22	108	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,13,17,18,21,22	605
Tjeckien	4	2,3,8,22	0,7	2,3,5,8	4
Tyskland	75	1,3,5,6,7,8,9,10,11,14,17,18,22	177	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,17,21,22	533,5
Ungern	3	5,8,10	0,5	3,5,8,10	3
Österrike	5	2,3,7,10,17,22	31	2,3,4,7,8,10,13,14,17	24
Total	268	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,17,18,21,22	860	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,17,18,21,22	2 835

Region/ Land	Beviljade utförelsetillstånd			Faktisk export	
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av tillstånden i mnkr	Huvudkategori av exporterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mnkr
Övriga Europa					
Andorra	1	3	3	3	0,2
Georgien	1	13	-	-	-
Island	-	-	-	3,8	0,3
Montenegro	1	13	0,06	13	0,06
Norge	51	1,3,4,5,6,7,8,10,13,17,21,22	4 838	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,13,14,17	961,5
Ryssland	2	13	0,5	3,13	13
Schweiz	16	1,2,3,5,7,8,10,13,17	74	1,2,3,5,6,7,8,10,13,17	67
Turkiet	1	8	0,5	8,13,21,22	21
Ukraina	2	1,13	0,06	1,3	0,5
Total	75	1,2,3,4,5,6,7,8,10,13,17,21,22	4 916	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,13,14,17,21,22	1 064
Nordamerika					
Kanada	15	2,3,5,8,14,17,18,22	82	2,3,5,8,13,14,17,18,21,22	349
USA	61	2,3,5,8,10,11,13,14,17,18,21,22	1 030	2,3,5,8,10,11,13,14,17,18,21,22	1 206
Total	76	2,3,5,8,10,11,13,14,17,18,21,22	1 112	2,3,5,8,10,11,13,14,17,18,21,22	1 555
Centralamerika/ Karibien					
Guatemala	1	13	-	-	-
Mexiko	2	5,8	2	5,8,13	4
Total	3	5,8,13	2	5,8,13	4
Sydamerika					
Argentina	1	2,14	8	-	-
Brasilien	11	1,2,4,5,8,14,21,22	427	1,2,3,5,8,11,13,14,21,22	106
Chile	3	2,3,17	37	2,3,17	3
Paraguay	1	13	-	-	-
Total	16	1,2,3,4,5,8,13,14,17,21,22	472	1,2,3,5,8,11,13,14,17,21,22	109
Nordostasien					
Japan	19	2,3,5,8,14,22	44	2,3,4,8,9	147
Republiken Korea	7	1,5,8,15,21,22	59	1,5,8,13,21	152
Total	26	1,2,3,5,8,14,15,21,22	103	1,2,3,4,5,8,9,13,21	299

Region/ Land	Beviljade utförseltillstånd			Faktisk export	
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av tillstånden i mnkr	Huvudkategori av exporterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mnkr
Centralasien					
Kazakstan	-	-	-	3	1
Total	-	-	-	3	1
Sydostasien					
Brunei	-	-	-	2,22	16
Filippinerna	1	13	-	-	-
Indonesien	2	4,13	11	4	9
Malaysia	3	2,3,7,22	366	2,7	8
Singapore	17	5,8,9,13,14,22	353	3,4,5,9,13,22	155
Thailand	8	2,5,11,22	4	2,4,5,10,11,13,14,21,22	3 319
Vietnam	1	13	-	-	-
Total	32	2,3,4,5,7,8,9,11,13,14,22	734	2,3,4,5,7,9,10,11,13,14,15,21,22	3 508
Sydasien					
Bangladesh	1	5	0,5	5	0,3
Indien	11	2,5,14,22	161	2,5,8,9,22	709
Pakistan	1	10	1,5	4,10	1
Total	13	2,5,10,14,22	163	2,4,5,8,9,10,22	710
Mellanöstern					
Bahrain	-	-	-	5	24
Egypten	1	13	-	13	16
Förenade Arabemiraten	5	5,7,11,14	71	5,7,9,10,11,13,14,22	271
Israel	2	13	-	13	0,2
Kuwait	-	-	-	5	4
Oman	-	-	-	5,21	2
Saudiarabien	7	3,5,10,11,13,22	1 156	3,5,10,11,14	750
Total	15	3,5,7,10,11,13,14,22	1 227	3,5,7,9,10,11,13,14,21,22	1 067
Nordafrika					
Algeriet	2	5,21,22	5	5,17,22	161
Marocko	1	13	-	-	-
Tunisien	2	4	2	4	2
Total	5	4,5,13,21,22	7	4,5,17,22	163
Afrika söder om Sahara					
Botswana	1	3	5	3	0,1

Region/ Land	Beviljade utförseltillstånd			Faktisk export	
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av tillstånden i mnkr	Huvudkategori av exporterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mnkr
Kenya	1	13	-	-	-
Namibia	-	-	-	3	0,3
Nigeria	1	13	-	-	-
Sydafrika	10	1,3,4,5,8,21,22	11	1,2,3,4,5,10,13,21,22	151
Tanzania	1	13	-	3	0,5
Zambia	2	3,13	1	3	0,1
Total	16	1,3,4,5,8,13,21,22	17	1,2,3,4,5,10,13,21,22	152
Oceanien					
Australien	11	1,3,5,9,11,14,17,22	215	1,2,3,4,5,11,17,22	473
Nya Zeeland	3	3,5	1	2,3,5	2
Total	14	1,3,5,9,11,14,17,22	216	1,2,3,4,5,11,17,22	475
FN					
FN Förenta Nationerna	4	7,13	0,1	7,13	0,4
Total	4	7,13	0,1	7,13	0,4
TOTALT	562	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,17,18,21,22	9 829	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,17,18,21,22	11 942

Tabell 8a. Export av krigsmateriel 2011–2013 fördelad på länder och regioner uppdelad på KS och ÖK (mnkr)

Värden i miljoner kronor

Region /land	2011			2012			2013		
	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt
EU	1 409	1 363	2 772	931	1 980	2 911	843	1 992	2 835
Belgien	19	5,1	24,2	24	3	27	23	3	26
Bulgarien	-	0,3	0,3	-	1,5	1,5	-	1	1
Danmark	0,8	167,6	168,4	28	218	246	108	103	211
Estland	0,05	3,1	3,2	0,03	0,3	0,3	0,06	2	2
Finland	92,7	129,8	222,6	320	215	535	81	314	395
Frankrike	93,8	319	412,8	264	635	899	135	357	492
Grekland	0,2	-	0,2	-	-	-	0,3	4	4
Irland	-	3,9	3,9	-	36	36	-	9	9
Italien	2,5	61,7	64,2	5	104	109	124	90	214
Kroatien	<i>Se</i>	<i>Öv-</i>	<i>riga</i>	<i>Eu-</i>	<i>ro-</i>	<i>pa</i>	-	1	1
Lettland	0,005	20,8	20,8	0,02	5	5	0,5	3,5	4
Litauen	0,04	0,9	0,9	0,005	1	1	-	1	1
Luxemburg	-	5,8	5,8	-	26	26	30	1	31
Malta	-	0,006	0,006	-	-	-	-	-	-
Neder- länderna	543,7	20	563,8	-	148	148	0,3	200	200
Nya Kaledonien,Fr	-	0,2	0,2	-	0,2	0,2	-	0,3	0,3
Polen	10,8	19,6	30,4	8,5	4	12,5	22	15	37
Portugal	0,02	1,8	1,9	-	1	1	-	1	1
Rumänien	-	0,5	0,5	-	0,5	0,5	-	0,4	0,4
Slovakien	0,2	0,9	1,1	-	1	1	1	1	2
Slovenien	0,005	0,7	0,7	0,003	0,6	0,6	-	1	1
Spanien	0,5	10,7	11,2	2	14	16	4	27,5	31,5
Storbritan- nien	560,5	193,3	753,8	189	239	428	217	388	605
Tjeckien	1	4,9	5,9	9	3	12	2	2	4
Tyskland	39,4	382,5	421,9	80,5	314	394	82,5	451	533,5
Ungern	0,5	3,4	3,9	0,6	2	3	0,5	2,5	3
Österrike	43	6,6	49,6	0,2	8	8	12	12	24
Övriga Europa	141,7	184	325,7	261	151	412	900	164	1 064
Andorra	-	0,1	0,1	-	0,1	0,1	-	0,2	0,2
Island	0,01	0,2	0,2	0,04	0,2	0,3	-	0,3	0,3
Kroatien	0,003	0,4	0,4	0,0005	3	3	<i>Se EU</i>	<i>Se EU</i>	<i>Se EU</i>
Montenegro	-	-	-	-	-	-	-	0,06	0,06

Region /land	2011			2012			2013		
	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt
Norge	137,7	104,1	241,8	261	74	335	900	61,5	961,5
Ryssland	-	8,9	8,9	-	15	15	-	13	13
Schweiz	0,3	69,7	70	0,4	44	44,5	-	67	67
Turkiet	3,7	0,3	4	-	13	13	1	20	21
Ukraina	-	0,4	0,4	-	1,5	1,5	-	0,5	0,5
Nordamerika	701,4	480,2	1181,6	389	408	797	779	776	1 555
USA	517,5	235,9	753,4	174	166	340	653	553	1 206
Kanada	183,9	244,3	428,2	215	242	457	126	223	349
Central- amerika och Karibien	-	51,6	51,6	-	39,5	39,5	-	4	4
Mexiko	-	51,6	51,6	-	39,5	39,5	-	4	4
Trinidad och Tobago	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sydamerika	28,2	5,9	34,1	10	25	35	6	103	109
Argentina	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brasilien	7	5	12	6	14	20	4	102	106
Chile	21,2	0,03	21,3	4	11	15	2	1	3
Ecuador	-	0,5	0,5	-	-	-	-	-	-
Peru	-	0,4	0,4	-	-	-	-	-	-
Nordostasien	14,8	28,8	43,6	13	179	192	137	162	299
Hongkong, Kina	-	0,3	0,3	-	-	-	-	-	-
Japan	14	16,9	30,9	10	13,5	23	134	13	147
Republiken Korea	0,8	11,6	12,4	3	166	169	3	149	152
Centralasien	-	-	-	-	0,3	0,3	-	1	1
Kazakstan	-	-	-	-	0,3	0,3	-	1	1
Sydostasien	2799,5	451,6	3 251	504	544	1 048	2 563	945	3 508
Brunei	26,5	6,3	32,8	-	0,4	0,4	-	16	16

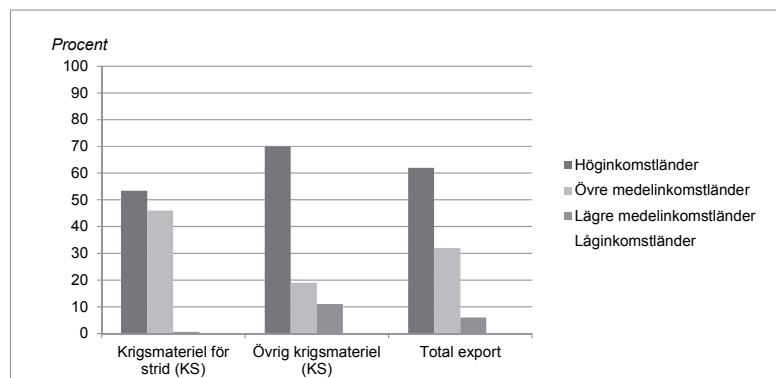
Region /land	2011			2012			2013		
	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt
Indonesien	-	-	-	-	-	-	9	-	9
Malaysia	-	14,5	14,5	-	3	3	-	8	8
Singapore	144,9	41	186	383	62	445	2	153	155
Thailand	2 628	389,7	3017,7	121	479	600	2 552	767	3 319
Sydasien	1,5	1911,9	1913,3	971	1 082	2 053	24	686	710
Bangladesh	1,4	-	1,4	-	-	-	-	0,3	0,3
Indien	0,01	1049,5	1049,5	805	633	1 438	24	685	709
Pakistan	-	862,3	862,3	166	449	615	-	1	1
Mellanöstern	141,9	3264,3	3406,2	39	1 282	1 321	59	1 008	1 067
Bahrain	-	4,4	4,4	35	5,5	41	24	-	24
Egypten	-	-	-	-	9	9	-	16	16
Förenade Arabemiraten	-	526,2	526,2	-	302	302	-	271	271
Irak	-	4,3	4,3	-	-	-	-	-	-
Israel	-	-	-	-	0,3	0,3	-	0,2	0,2
Jordanien	-	-	-	-	0,06	0,06	-	-	-
Kuwait	0,2	0,8	1	-	46	46	-	4	4
Oman	-	1,1	1,1	-	1	1	-	2	2
Saudiarabien	141,7	2727,5	2869,2	4	918	922	35	715	750
Nordafrika	-	198,5	198,5	-	172	172	-	163	163
Algeriet	-	197	197	-	172	172	-	161	161
Tunisien	-	1,5	1,5	-	0,3	0,3	-	2	2
Afrika söder om Sahara	511,1	7,2	518,4	362	41	403	-	151	152
Botswana	-	-	-	-	-	-	-	0,1	0,1
Namibia	-	0,2	0,2	-	0,2	0,3	-	0,3	0,3
Sydafrika	511,1	7	518,2	362	41	403	-	151	151
Tanzania	-	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5
Zambia	-	-	-	-	0,1	0,1	-	0,1	0,1
Oceanien	90,6	127,2	217,8	266	110	376	242	233	475
Australien	87,7	123,3	211	258	105	363	241	232	473
Nya Zeeland	2,9	3,9	6,8	8	5	13	1	1	2

Region/land	2011			2012			2013		
	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt
FN Förenta Nationerna	-	-	-	-	-	-	-	0,4	0,4
TOTALT	5 840	8 074	13 914	3 746	6 014	9 760	5 554	6 388	11 942

Tabell 8b. Krigsmaterielexporten, fördelad på regioner i procent av värdet år 2013

Region	Andel Export (%)
EU	23,7
Sydasien	5,9
Mellanöstern	8,9
Sydostasien	29,4
Nordamerika	13,0
Övriga Europa	8,9
Afrika söder om Sahara	1,3
Oceanien	4,0
Nordostasien	2,5
Nordafrika	1,4
Centralamerika och Karibien	0,0
Sydamerika	1,0
Centralasien	0,0
FN, Förenta Nationerna	0,0

Tabell 8c. Exporten av krigsmateriel för strid (KS), övrig krigsmateriel (ÖK) och total export år 2013 fördelad på länder uppdelade efter inkomst

¹ Indelningen av länder är baserad på den sammanställning som Världsbanken gjort om länders ekonomiska status. En fullständig lista över länderindelningen finns på webbplatsen www.worldbank.org. De länder Sverige exporterar krigsmateriel till eller har beviljat utförseltillstånd till under 2013 följer

indelningen: **Höginkomstländer:** Andorra, Australien, Bahrain, Belgien, Brunei, Chile, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Förenade Arabemiraten, Irland, Island, Israel, Italien, Japan, Kanada, Kroatien, Kuwait, Lettland, Litauen, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Nya Kaledonien (FR), Nya Zeeland, Oman, Polen, Portugal, Republiken Korea, Ryssland, Saudiarabien, Schweiz, Singapore, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Tjeckien, Tyskland, Ungern, USA, Österrike. **Övre medelinkomstländer:** Algeriet, Botswana, Brasilien, Bulgarien, Kazakstan, Malaysia, Mexiko, Namibia, Rumänien, Sydafrika, Thailand, Tunisien, Turkiet. **Lägre medelinkomstländer:** Egypten, Indien, Indonesien, Pakistan, Ukraina, Zambia. **Låginkomstländer:** Bangladesh, Tanzania.

Tabell 9. Följdleveranser år 2013

Land	Antal tillstånd	Varav följdleverans-tillstånd	Varav nya tillstånd	Materiel
Algeriet	2	2		
Andorra	1	1		
Argentina	1	1		
Bangladesh	1		1	Marint mätsystem
Botswana	1	1		
Brasilien	11	10	1	Radom
Egypten	1	1		
Filippinerna	1		1	Pansarplåt
Förenade Arabemiraten	5	4	1	Skyddsdräkt
Gerogien	1		1	Pansarplåt
Guatemala	1		1	Pansarplåt
Indien	11	10	1	Undervattensmålsystem
Indonesien	2	1	1	Pansarplåt
Kenya	1		1	Pansarplåt
Lettland	2	1	1	Ammunikationskomponenter
Litauen	1	1		
Malaysia	3	2	1	Skyddsmasker
Malta	1		1	Samlarvapen
Marocko	1		1	Pansarplåt
Montenegro	1		1	Skyddsdräkt
Nigeria	1		1	Pansarplåt
Pakistan	1	1		
Paraguay	1		1	Pansarplåt
Ryssland	2		2	Pansarplåt
Saudiarabien	7	6	1	Pansarplåt
Singapore	17	16	1	Undervattensmålsystem
Tanzania	1		1	Pansarplåt
Sydafrika	10	8	2	Vapenkomponenter, sportskyttevapen
Thailand	8	7	1	Tekniskt bistånd, provning
Tunisien	2	2		
Ukraina	2	1	1	Pansarplåt
Vietnam	1		1	Pansarplåt
Zambia	2	1	1	Pansarplåt

Under år 2013 har ISP beviljat 14 tillstånd för svenska företag att ingå avtal som innebär upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt till någon utanför Sverige. Tillstånden har avsett följande länder: Amerikas Förenta Stater, Australien, Brasilien, Förenade Arabemiraten, Japan, Kanada (2 st.), Norge (4 st.), Pakistan, Storbritannien, Tyskland.

ISP har under år 2013 beviljat 43 tillstånd för svenska myndigheter och svenska företag att ingå samarbetsavtal med någon utanför landet om att gemensamt med denne eller för hans räkning tillhandahålla tekniskt bistånd till någon i utlandet, utveckla krigsmateriel eller metod för framställning av sådan materiel eller om att gemensamt tillverka krigsmateriel. Tillstånden har avsett följande länder och organisationer: Amerikas Förenta Stater (3 st.), Australien (2 st.), Brasilien, EDA (Europeiska Försvarsbyrån) (5 st.), Estland, Frankrike/Tyskland, Förenade Arabemiraten, Indien, Italien, Kanada/Nederländerna (2 st.), Kanada, Norge (4 st.), Polen, Republiken Korea (4 st.), Schweiz, Singapore (5 st.), Storbritannien (6 st.), Thailand, Tyskland (3 st.).

Tabell 11. Svensk export av små och lätta vapen år 2013 (definitionen i FN:s vapenregister¹)

Kategori enligt FN:s vapenregister	
Små vapen	
1. Revolverar och automatpistoler	Ingen export
2. Gevär och karbiner	Ingen export
3. Kulsprutepistoler	Ingen export
4. Automatkarbiner	Ingen export
5. Lätta kulsprutor	Export av ksp/58 till Norge
6. Övrigt	Finkalibrig ammunition har exporterats till Australien, Danmark, Estland, Finland, Italien, Kanada, Nederländerna, Norge, Nya Zeeland, Schweiz, Singapore, Slovakien, Storbritannien, Sydafrika, Tyskland och USA. Tillverkningsutrustning för ammunition har exporterats till Finland och USA.

¹ Denna rapportering redovisar inte export av jakt- och sportskyttevapen och ammunition till dessa.

Lätta vapen	
1. Tungå kulsprutor (12,7 mm)	Export av ammunition till Norge
2. Granattillsats för montering på vapen (40 mm)	Export av ammunition till Australien samt komponenter till Tyskland och Österrike.
3. Bärbåra pansarvärnspjäser	Ingen export
4. Rekylfria vapen (gevärssystem)	Granatgevår har exporterats till USA samt Österrike. Reservdelar, övningsmateriel, komponenter och ammunition har exporterats till Australien, Indien, Irland, Japan, Kanada, Lettland, Luxemburg, Norge, Nya Zeeland, Polen, Slovakien, Tjeckien, USA och Österrike.
5. Bärbåra pansarvapen	Pansarvapen har exporterats till Brasilien, Chile, Danmark, Frankrike, Lettland, Luxemburg och USA. Reservdelar, övningsvapen och komponenter har exporterats till Brasilien, Frankrike, Norge, Storbritannien, USA och Österrike.
6. Granatkastare med kaliber mindre än 75 mm	Ingen export
7. Övrigt	Ingen export

Tabell 12. Svensk export av MANPADS (Man-Portable Air Defence Systems) år 2013 enligt definitionen i FN:s vapenregister

Inga sikten har exporterats. Robotar, reservdelar, övningsmateriel m.m. har exporterats till Australien, Finland, Indonesien, Pakistan, Singapore och Tunisien till ett sammanlagt värde om 15 569 tkr.

Tabell 13. Beslut om godkänd vidareexport år 2013

Ansökan från	Avser materiel	Destination
Australien	Missiler för destruktion, ML4	Sverige
Australien	Mjuk- och hårdvara 9LV, ML5	Indien
Estland	Demilitariserade fordon, ML6	Estland
Frankrike	Sprängämnen, ML8	Japan
Norge	Lastbil, ML6	Lettland
Norge	Kanoner, ML2	Island
Norge	Finkaliberammunition, ML3	Sverige
Norge	Bandvagnar, ML6	Finland
Singapore	Bandvagnar, ML6	Tyskland
Singapore	Ammunition för destruktion, ML3	Sydafrika
Sydafrika	Komponenter till flygplan, ML10	Sverige

Tabell 14. Exporterande företag och myndigheter år 2013

Företag och myndigheter med export över 10 miljoner kronor (mnkr)

Företag	KS	ÖK	Totalt
FMV, Försvarets materielverk	2 412 000 000	662 439 341	3 074 439 341
BAE Systems Hägglunds AB	758 153 026	645 672 413	1 403 825 439
Saab AB, Electronic Defence Systems	302 397 474	913 500 089	1 215 897 563
Saab Dynamics AB	616 618 125	502 941 897	1 119 560 022
Saab AB, Surveillance Systems	0	784 930 518	784 930 518
BAE Systems Bofors AB	383 339 939	372 491 877	755 831 816
Saab AB, Security and Defence Solutions	239 276 888	383 065 135	622 342 023
FFV Ordnance AB	15 577 835	564 143 529	579 721 364
Nammo Vanäsverken AB	470 346 054	39 586	470 385 640
Saab AB, Aeronautics	64 224 197	320 015 501	384 239 698
Norma Precision AB	21 118 740	207 615 393	228 734 133
ThyssenKrupp Marine Systems AB	0	224 399 298	224 399 298
EURENCO Bofors AB	194 735 274	0	194 735 274
SSAB EMEA AB	0	174 457 064	174 457 064
Swede Ship Marine AB	0	159 080 824	159 080 824
Åkers Krutbruk Protection AB	0	148 277 559	148 277 559
Saab Barracuda AB	0	116 354 181	116 354 181
FLIR Systems AB	72 040 735	0	72 040 735
GKN Aerospace Sweden AB	0	54 454 000	54 454 000
Saab AB, Training & Simulation	0	39 633 173	39 633 173
BAE Systems SWS Defence AB	0	35 331 623	35 331 623
Saab AB, Support and Services	0	23 569 402	23 569 402
Polyamp AB	0	13 822 881	13 822 881

Följande företag och myndigheter exporterade för mellan 1 miljon och 10 miljoner kronor år 2013:

Taiga AB, Airsafe Sweden AB, Aimpoint AB, Comtri AB, Deform AB, GKN Aerospace Applied Composites AB, Schill Reglerteknik AB, Spuhr i Dalby AB, Nammo LIAB AB, New Pac Safety AB, ECAPS AB, FXM – Försvarsexportmyndigheten, MSE Weibull AB, Exensor Technology AB, Befyraem Technologies AB (B4M).

Ett antal företag och myndigheter exporterade för mindre än 1 miljon kronor år 2013:

Ekenäs Mekaniska AB, Svenska Rymdaktiebolaget, Waltreco AB, Nammo Vingåkersverken AB, AimSport Sweden AB, VO Vapen AB, Karlskoga CNC Quality AB, Amlab Elektronik AB, Hillberg The Tentmaker, Mykonsult System AB, Ex & Plose AB, Promoteq i Sandviken AB, Clustertronix HB.

Tabell 15. Redovisning av beviljade s.k. enskilda tillhandahållandetillstånd (brokers) under år 2013

Antal	Värde	ML-kategorier ²	Länder
10	Går ej att ange då ISP inte alltid efterfrågar denna uppgift.	ML 2, 3, 5, 8, 11, 14, 18, 21, 22	Amerikas Förenta Stater Australien Kanada Danmark Frankrike Indien Norge Polen Schweiz Storbritannien Thailand Tyskland

Företag med tillstånd att tillhandahålla krigsmateriel år 2013

BAE Systems SWS Defence AB, BB Avionic System AB, Centric Labs AB, Defendor AB, Ex & Plose AB, Exova AB, FFV Ordnance AB, Gripen International AB, Gripen International KB, Grontmij Installationspartner AB, Hilleberg the Tent Maker, MP-SEC International AB, Naverviken Logistic AB, Neptunus Hav och Land, Promoteq i Sandviken AB, Saab Underwater Systems AB, Sako Oy Finland Filial, Scandinavian Risk Solutions AB, Svenska

² Aktuell materiel är huvudsakligen delkomponenter, främst till underleverantörer i samarbetsprojekt.

Tabell 16. Implementering av direktiv 2009/43/EG om överföring av krigsmateriel inom gemenskapen

Från och med 30 juni 2012 trädde en lagändringen avseende lagen om krigsmateriel i kraft med anledning av direktiv 2009/43/EG (Överföringsdirektivet). Nedan lämnas en redogörelse för de praktiska konsekvenserna detta har fått under år 2013.

Införande av generella tillstånd

ISP har beslutat om fem generella tillstånd, som publicerats i Tullverkets författningssamling (TFS) samt även på ISP webbsida www.isp.se. Till varje generellt tillstånd finns en bilaga med vilken krigsmateriel och tekniskt bistånd som omfattas.

TFS	Omfattning
2012:7	Utförelse av krigsmateriel samt lämnande av tekniskt bistånd till en försvarsmakt eller en avtalslutande myndighet i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).
2012:8	Utförelse av krigsmateriel samt lämnande av tekniskt bistånd till en certifierad mottagare i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).
2012:9	Utförelse av krigsmateriel samt lämnande av tekniskt bistånd till ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) för demonstration, utvärdering och utställning.
2012:10	Utförelse av krigsmateriel samt lämnande av tekniskt bistånd till ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) för underhåll eller reparation.
2012:11	Utförelse av krigsmateriel samt lämnande av tekniskt bistånd till ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) efter underhåll, reparation eller demonstration

En förutsättning att utnyttja tillstånden är att aktuellt företag anmäler utnyttjande senast 30 dagar före det första utnyttjandet.

Under år 2013 har 4 företag anmält följande utnyttjanden:

TFS 2012:7	TFS 2012:8	TFS 2012:9	TFS 2012:10	TFS 2012:11
3	0	2	3	3

Då aktuella företag enbart behöver anmäla utnyttjanden enbart en gång redovisas nedan ackumulerat antal anmälningar sedan 2012:

TFS 2012:7	TFS 2012:8	TFS 2012:9	TFS 2012:10	TFS 2012:11
7	2	10	8	9

Följande fakturerad och levererad krigsmateriel har leveransdeklarerats avseende år 2013:

TFS	Kategori	Produkt	Värde (tkr)	Mottagarland
2012:7	ML 5	Varnarutrustning	344	Tyskland
2012:7	ML 10	Fällningsutrustning	3 304	Finland Norge
2012:7	ML 14	Simulatorutrustning	3 945	Finland Norge Tyskland Österrike
2012:7	ML 22	Tekniskt bistånd, bandvagnar	255	Lettland

Certifiering som mottagare av krigsmateriel och tekniskt bistånd

Ett företag kan ansöka om certifiering som mottagare av krigsmateriel och tekniskt bistånd och därigenom motta komponenter via generella tillstånd utfärdade i något EES land.

Under år 2013 har inget svenskt företag certifierats. Under år 2013 har totalt inom EU10 företag i 5 länder certifierats. Aktuell information finns på EU kommissionens hemsida:

<http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/defence/certider>.

Andel globala och individuella tillstånd till EES länder

Med införandet av överföringsdirektivet infördes utöver generella tillstånd även globala och individuella tillstånd. Mot bakgrund av direktivets anda att i första hand utnyttja generella och globala tillstånd kan aktuellt läge vara av intresse.

Under andra halvåret år 2012, sedan direktivet trädde i kraft, har ISP beviljat totalt 362 utförseltillstånd till EES-länder, varav 20 % globala samt 80 % individuella.

För år 2013 har ISP beviljat totalt 642 utförseltillstånd, varav 15 % globala samt 85 % individuella.

En slutsats av ovanstående, samt även antal företag som utnyttjar generella tillstånd och antal certifierade företag, är att det praktiska införandet av direktivet ännu är i en tidig fas.

Tabell 17. Artikel 10 i FN:s vapenregister

ISP har med förordning (2013:707) tilldelats uppgiften som tillståndsmyndighet för ärenden enligt rådets förordning (EU) 258/2012.

I nedanstående tabell redovisas en sammanställning över beviljade tillstånd enligt förordning (EU) nr 258/2012 och lagen (1992:1300) om

krigsmateriel (slätborrade vapen är undantagna avseende lagen om krigsmateriel). Skr. 2013/14:114
Bilaga 1

Mottagarland	Antal tillstånd	Omfattning
Amerikas Förenta Stater	4	17 jakt/sportskyttevapen, 3 antika vapen, 30 hagelgevär, samt vapenkomponenter.
Norge	11	52 jakt/sportskyttevapen, 2 hagelgevär samt vapenkomponenter. Anm. 2 tillstånd avskrivna.
Nya Zeeland	1	26 pistoler.
Sydafrika	2	1 jakt/sportskyttevapen, 1 hagelgevär, vapenkomponenter.

Export av produkter med dubbla användningsområden

Tabell 1. Antal inkomna utförelärenden m.m. rörande produkter med dubbla användningsområden (PDA) 2011–2013

Utförelärenden	2011	2012	2013
Totalt	1 150	1 089	1 123
Utförelsetillstånd, globala och individuella, varav:			
Wassenaar-arrangemanget	602	583	702
Missilteknologikontrollregimen	6	10	7
Nuclear Suppliers Group (Part 2)	20	19	11
Australiengruppen	342	325	316
Sanktioner	180	152	87
Icke kontrollerade produkter	0	0	0
Iransanktioner - finansiella ärenden	2011	2012	2013
Totalt	649	249	392
Ärenden avseende överföring av tillgångar och finansiella tjänster			
Anmälan	194	80	189
Tillstånd	455	169	185

Tabell 2. Antal utfärdade förhandsbesked och förfrågningar samt icke-kontrollerade produkter avseende PDA 2009–2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Totalt antal utfärdade förhandsbesked	89	205	222	141	115
Varav antal förfrågningar om icke-kontrollerade produkter	57	173	164	109	66

Tabell 3. Antal avgjorda ärenden som rör begäran om förhandsbesked – kontrollerade samt icke-kontrollerade produkter år 2013

Skr. 2013/14:114
Bilaga 2

Icke-kontrollerade produkter				Kontrollerade produkter		
Land	Ej anledning att tillämpa catch all	"Catch all" negativ	"Catch all"	Listad produkt, positivt	Listad produkt, avslag	Summa
Algeriet (via Italien)	1					1
Amerikas Förenta Stater	1					1
Azerbajdzjan					1	1
Burma	1	1		1		3
Colombia				1		1
Egypten	1			1		2
Ekvatorialguinea					1	1
Folkrepubliken Kina	1			6	2	9
Förenade Arabemiraten				3		3
Indien		1		4	1	6
Indonesien				1		1
Irak			1	1	1	3
Iran	46	1	1	1		49
Israel	1					1
Kirgizistan	1					1
Kuwait				1		1
Libanon				1		1
Libyen	1			1		2
Norge				1		1
Pakistan	1					1
Ryska Federationen (Ryssland)	1			10	1	12
Saudiarabien				2		2
Sudan	1					1
Turkiet	1			3		4
Tyskland	1					1
Ukraina	1					1
Venezuela				1		1
Vietnam				1		1
Vitryssland				1		1
Zimbabwe				1		1

Tabell 4. Generella tillstånd

2012 införde EU ytterligare generella tillstånd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1232/2011.

Aktuella företag är skyldiga att senast 30 dagar efter första användande anmäla detta till ISP.

Under år 2013 har följande antal företag anmält sådant utnyttjande:

EU 001	EU 002	EU 003	EU 004	EU 005	EU 006
18	1	1	1	0	0

Då aktuella företag behöver anmäla utnyttjanden enbart en gång redovisas nedan ackumulerat antal anmälningar sedan 2009 (EU 001) samt 2012 (EU 002-006);

EU 001	EU 002	EU 003	EU 004	EU 005	EU 006
88	1	2	2	0	0

Tabell 5. Beviljade exporttillstånd för produkter med dubbla användningsområden (PDA), tillhörande kategori 0 i bilaga 1 till rådets förordning (EG) nr 428/2009, från företag i Sverige (Källa SSM)

Verksamhet vid Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM

På det nukleära området är export utanför EU tillståndspliktig, men även en stor del av handeln mellan EU-länder är tillståndspliktig. Berörda produkter och teknologier finns i bilaga IV del 2 till rådets förordning (EG) nr 428/2009. Generella tillstånd får inte användas för dessa produkter. Under 2013 beviljades totalt 43 tillstånd för export eller överföringar inom EU.

Mottagarland	År 2011 Experterande företag, antal licenser	År 2012 Experterande företag, antal licenser	År 2013 Experterande företag, antal licenser
EU		Westinghouse, 1	Areva NP Uddcomb, 1
Argentina		Westinghouse, 1	
Finland	Westinghouse, 1	Westinghouse, 3	Westinghouse, 1
Frankrike	Westinghouse, 2		
Island	Svenska Tanso, 1		Svenska Tanso, 1
Japan	Westinghouse, 5	Westinghouse, 1	Westinghouse, 3 Sandvik, 1
Kanada			
Kazakstan		Westinghouse, 1	

Mottagarland	År 2011 Exportörande företag, antal licenser	År 2012 Exportörande företag, antal licenser	År 2013 Exportörande företag, antal licenser
Kina, Folkrepubliken	Svenska Tanso, 2 Sandvik, 1	Sandvik, 1	
Korea, Republiken	Westinghouse, 1		
Malaysia	Svenska Tanso, 1		Svenska Tanso, 1
Norge	Westinghouse, 1 KWD Nuclear Instruments, 2	Westinghouse, 4 Studsvik, 2 KWD Nuclear Instruments, 1	Westinghouse, 1 Studsvik, 1
Polen		Sandvik, 1	
Ryssland			Westinghouse, 1
Schweiz	Westinghouse, 1	Westinghouse, 4 KWD Nuclear Instruments, 1	Westinghouse, 4
Spanien	Westinghouse, 1 Sandvik, 2	Westinghouse, 1 Sandvik, 1	Westinghouse, 1, Sandvik, 1
Sydafrika	Westinghouse, 1	Westinghouse, 2	Westinghouse, 1
Taiwan		Westinghouse, 1	
Tjeckien			Westinghouse, 1
Tyskland	Westinghouse, 1 KWD Nuclear Instruments, 1 Ringhals AB, 2	KWD Nuclear Instruments, 1	Westinghouse, 2 Areva NP Uddcomb, 1 KWD Nuclear Instruments, 1
Ukraina	Westinghouse, 1	Westinghouse, 1	
USA	Westinghouse, 7 Sandvik, 2 Areva NP Uddcomb, 1	Westinghouse, 16 Studsvik, 1 Vattenfall Nuclear Fuel, 1	Westinghouse, 17 inkl. 1 till Taiwan. Vattenfall Nuclear Fuel, 3
Vietnam		KWD Nuclear Instruments, 1	

Tabell 6. Medlemskap i multilaterala exportkontrollregimer år 2013

Land	ZC	NSG	AG	MTCR	WA
Argentina	x	x	x	x	x
Australien	x	x	x	x	x
Belgien	x	x	x	x	x
Brasilien	-	x	-	x	x
Bulgarien	x	x	x	x	x
Cypern	-	x	x	-	-
Danmark	x	x	x	x	x
Estland	-	x	x	-	x
Finland	x	x	x	x	x
Frankrike	x	x	x	x	x
Grekland	x	x	x	x	x
Irland	x	x	x	x	x
Island	-	x	x	x	-
Italien	x	x	x	x	x
Japan	x	x	x	x	x
Kanada	x	x	x	x	x
Kazakstan	x	x	-	-	-
Kina	x	x	-	-	-
Korea (Rep.)	x	x	x	x	x
Kroatien	x	x	x	-	x
Lettland	-	x	x	-	x
Litauen	-	x	x	-	x
Luxemburg	x	x	x	x	x
Malta	-	x	x	-	x
Mexiko	-	x	x	-	x
Nederländerna	x	x	x	x	x
Norge	x	x	x	x	x
Nya Zeeland	x	x	x	x	x
Polen	x	x	x	x	x
Portugal	x	x	x	x	x
Rumänien	x	x	x	-	x
Ryssland	x	x	-	x	x
Schweiz	x	x	x	x	x
Serbien	-	x	-	-	-
Slovakien	x	x	x	-	x
Slovenien	x	x	x	-	x
Spanien	x	x	x	x	x
Storbritannien	x	x	x	x	x
Sverige	x	x	x	x	x
Sydafrika	x	x	-	x	x
Tjeckien	x	x	x	x	x
Turkiet	x	x	x	x	x
Tyskland	x	x	x	x	x
Ukraina	x	x	x	x	x
Ungern	x	x	x	x	x
USA	x	x	x	x	x
Vitryssland	x	x	-	-	-
Österrike	x	x	x	x	x
TOTALT	39	48	41	34	41

Europeiska kommissionen deltar som medlem i Australiengruppen samt som observatör i Nuclear Suppliers Group och Zangger-kommitten.

Tabell 7. Beviljade globala tillstånd för permanent export år 2013

Region/land	Civil slutanvändning				EU-för- ordning	Regim
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt			
Samtliga länder med undantag av embargoländer/sanktionsländer	9	5A002,5D002,5E002	Informationssäkerhet (telekommunikation)		428/2009	WA
Flera länder med undantag av embargoländer/sanktionsländer	6	3E001,5E001,5E002,6A003	Informationssäkerhet (telekommunikation)		428/2009	WA
Afghanistan	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)		428/2009	WA
Armenien	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)		428/2009	WA
Brasilien	1	3A001,3A002,5A001,5A002	Elektroniska komponenter		428/2009	WA
Burundi	2	5A002,5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Demokratiska Republiken Kongo	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)		428/2009	WA
Folkrepubliken Kina	7	3A001,3A002,5A001,5A002	Elektroniska komponenter		428/2009	WA
Grönland	2	5A002,5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Guinea	2	5A002,5D002	Informationssäkerhet		428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning				EU-förordning	Regim
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt			
Indien	3	5A002,5D002	(telekommunikation) Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Irak	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)		428/2009	WA
Jordanien	3	5A002,5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Kenya	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Kuwait	1	5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Libanon	1	5A002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Libyen	3	5A002,5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Malaysia	3	3A001,3A002, 5A001,5A002, 5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation), elektroniska komponenter		428/2009	WA
Marocko	3	5A002,5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Mexiko	1	3A001,3A002, 5A001,5A002	Elektroniska komponenter		428/2009	WA
Norge	1	6D003	Teknik för akustisk undervattenskommunikation		428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning				EU-för- ordning	Regim
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt			
Pakistan	3	5A002,5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Republiken Korea	1	3E001	Tekniskt underlag för elektroniska komponenter		428/2009	WA
Rwanda	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)		428/2009	WA
Ryska Federationen (Ryssland)	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Serbien	3	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)		428/2009	WA
Singapore	1	3E001	Tekniskt underlag för elektroniska komponenter		428/2009	WA
Taiwan	1	6A005	Lasersystem		428/2009	WA
Thailand	3	5A002,5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA
Vitryssland	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (data/telekommunikation)		428/2009	WA

Tabell 8. Beviljade individuella tillstånd för permanent export år 2013

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
Afghanistan	3	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Algeriet	2	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Amerikas Förenta Stater	1	1C351	Bakteriestam	428/2009	AG					
Angola	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Arabrepubliken Syrien	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Argentina	5	2B350,5D002, 1C202,7A002	Informationssäkerhet (telekommunikation), plattvärmeväxlare, genomströmningsfiltreringsutrustning, aluminiumlegering, gyro	428/2009	AG, NSG, WA					
Azerbajdzjan	3	5A002, 1A004	Informationssäkerhet (telekommunikation), kemskyddsdräkter	428/2009	WA					
Bahrain	10	6A003,5A002, 5D002,2B350	Informationssäkerhet (telekommunikation),	428/2009	AG, WA	2	5A002, 5D002,	Informationssäkerhet (telekommunikation),	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
			värmeväxlarplåt, IR-kameror				6A008	komponent till radar (magnetroner)		
Bangladesh	1	2B350	Värmeväxlare	428/2009	AG					
Bosnien & Hercegovina	3	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Brasilien	30	2B352,5A002,5D002,5E002,2B350,9A012,1C010,6A003	Informationssäkerhet (telekommunikation), genomströmningsfiltreringsutrustning, värmeväxlarplåt, UAV, ventiler, IR-kameror	428/2009	AG, WA					
Burkina Faso	1	2B350	Värmeväxlarplåt	428/2009	AG					
Burma	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Chile	5	2B350,5D002,6A003,1C010	Informationssäkerhet (telekommunikation), kolfiberväv, ventiler, IR-kameror	428/2009	AG, WA					
Colombia	3	5A002,2B350,9A012,6A003,5D002,6A004	Informationssäkerhet (telekommunikation), värmeväxlare, IR-kameror, UAV, EO-sensor	428/2009	AG, WA	1	6A003	IR-kameror	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
Costa Rica	2	5A002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Curacao	1	5A002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Demokratiska Republiken Kongo	4	2B350,5A002, 5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation), reservdelar för värmeväxlare	428/2009	AG, WA					
Dominikanska republiken	1	6A003	IR-kameror	428/2009	WA					
Egypten	11	6A003,5A002, 5D002,1A004, 2A101	Informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kameror, kemskyddsdräkter, kullager	428/2009	WA, MTCR					
Filippinerna	3	6A003,5D002, 3A001	Informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kamera, strålningsstålga integrerade kretsar	428/2009	WA					
Folkrepubliken Kina	138	5A002,5D002, 6A003,3A001, 2B350,2B230, 1C002,2B352, 6A008,7A003,	Informationssäkerhet (telekommunikation), kolfiberväv, mikro- eller millimeterutrustning, IR-kameror,	428/2009	AG, MTCR, NSG, WA	2	6A003	IR-kameror	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
		1A004,1C111, 9A012,1C010, 2B104,3A002	genomströmningsfiltreringsutrustning, titanpulver, temperaturtåliga mikroprocessorer, värmväxlare (inkl. plåt), kemskyddsdräkter, tryckgivare, centrifugal-separator, LIDAR, fermentor, tröghetsnavigeringssystem, ventiler, polymeriska substanser, datainsamlingskort UAV, mikrovågskort UAV, mikrovågskort förstärkare, pumpar, isostatpress							
Förenade Arabemiraten	13	6A003,5A002, 5D002,1C202, 1A004,9A012, 2B350,9D004, 2A226	Informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kameror, kemskyddsdräkter, ventiler, aluminiumlegeringar, UAV, pumpar	428/2009	AG, WA, NSG	2	5A002, 5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA
Guatemala	2	2B104,2B350	Värmväxlare, isostatpress	428/2009	AG, MTCR					
Guinea	4	5A002,5D002	Informationssäkerhet	428/2009	WA					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
Guinea-Bissau	1	5A002,5D002	(telekommunikation) Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Honduras	1	2B350	Värmeväxlare	428/2009	AG					
Hongkong, Kina	10	5A002,5D002, 6A003,3A001	Informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kameror, temperaturtålig mikroprocessor	428/2009	WA					
Indien	27	6A003,5A002, 5D002,2B352, 3C005,1A004, 1C010,2B350	Informationssäkerhet (telekommunikation), genomströmningsfiltrerings- utrustning, kolfiberväv (inkl. band), pumpar, värmeväxlare, substrat, IR-kameror, fermentor	428/2009	AG, WA					
Indonesien	21	5A002,5D002, 2B352,2B350, 6A003	Informationssäkerhet (telekommunikation), reservdelar för värmeväxlare, IR-kameror, ventiler, centrifugalseparator, genomströmningsfiltrerings- utrustning	428/2009	AG, WA					
Irak	7	5A002,5D002,	Informationssäkerhet	428/2009	WA					

Region/land	Civil slutanvändning					Militär slutanvändning				
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
		1A004	(telekommunikation), kemskyddsdräkter							
Iran	84	III.A9.002,III.A1.003, III.A2.010	Reservdelar till mejeritrustning (tätningar, packningar), värmväxlare, pumpar	267/2012	Sanktioner					
Island	1	5A002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Israel	42	2B350,3A001, 2B352,6A003, 1A004,6A002, 3A002,5D002	Värmväxlare (inkl. plåt), genomströmningsfiltreringsutrustning, pumpar, kemskyddsdräkter, IR-kameror, mikro- eller millimetervägsutrustning, informationssäkerhet (telekommunikation), datainsamlingskort	428/2009	AG, WA					
Jordanien						6	5A002, 5D002, 6A003	Informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kameror	428/2009	WA
Kazakstan	1	1A004	Kemskyddsdräkter	428/2009	WA					
Kosovo	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
Kroatien	1	2B104,1C010	Kolfiberväv, isostatpress	428/2009	WA, MTCR					
Kuwait	2	9A012,9D004, 2B350	Värmeväxlare, styr- och kontrollutrustning (UAV)	428/2009	AG, WA	1	1A004	Kemskyddsdräkter	428/2009	WA
Libanon	11	5A002,5D002, 1C002	Informationssäkerhet (telekommunikation), aluminiumlegering	428/2009	WA					
Libyen	4	6A003,5A002 5E002,1A004, 2B351	Informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kamera, kemskyddsdräkt, övervakningssystem för giftig gas.	428/2009	AG, WA					
Macau	2	1A004	Kemskyddsdräkter	428/2009	WA					
Malawi	1	5A002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Malaysia	20	2B350,5A002, 6A003,3A001, 1A004,1C010	Informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kameror, värmeväxlarplåt, pumpar, ventiler, kemskyddsdräkt, FPGA, kolfiberväv	428/2009	AG, WA	1	1A004	Kemskyddsdräkter	428/2009	WA
Marocko	1	2B352	Genomströmnings-	428/2009	AG	1	5A002,	Informationssäkerhet	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
Mauritius	1	1A004	filtreringsutrustning	428/2009	WA		5D002	(telekommunikation)		
Mexiko	30	2B104,2B350, 5A002,2B352, 6A003,1A004, 2B204	Värmeväxlare, genomströmnings-filtreringsutrustning, informationssäkerhet (telekommunikation), kemskyddsdräkter, isostatpress, IR-kameror, fermentor	428/2009	AG, MTCR, NSG, WA					
Moçambique	1	5A002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Moldavien	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Montenegro	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA	1	5A002, 5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA
Niger	1	2B350	Värmeväxlare	428/2009	AG					
Oman	1	5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Pakistan	5	5A002,5D002, 2B350	Informationssäkerhet (telekommunikation), värmeväxlare	428/2009	AG, WA					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
Panama	1	5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Peru	1	2B350	Pumpar	428/2009	AG					
Qatar	10	5A002,5D002,2B350,6A003,1A004,1C010	Värmeväxlarplåt, IR-kameror, kemskyddsdräkter, kolfiberväv, informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	AG, WA	2	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA
Republiken Korea	18	6A003,1C350,9A012,3A001,5A002,9D004,6A002,2B352,2B350,2B204,6A008	IR-kameror, bakteriestam, UAV, effektomriktande halvledare, pumpar informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kameror, fermentor, isostatpress, värmeväxlare (inkl. plåt), LIDAR, navigations- och kontrollutrustning för UAV	428/2009	AG, WA, NSG	2	6A008	Styrenhet för radarsystem, komponent till radarsystem (magnetron)	428/2009	WA
Rwanda	1	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Ryska Federationen (Ryssland)	79	5A002,2B350,6A003,3C005,2B204,6A002,	Informationssäkerhet, IR-kameror, värmeväxlare (inkl. plåt),	428/2009	AG, NSG, WA					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
		1A004,2B352, 2D002,3C006, 3A001,6A008, 3A002,5D002, 2B350	kemskyddsdräkter, substrat, genomströmningsfiltreringsutrustning, mjukvara för CNC styrning, fermentor, isostatpress, mikroprocessor, LIDAR, datainsamlingskort, pumpar							
Saudiarabien	10	5A002,5D002 6A003,2B350, 1A004,9A012, 6A008	Informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kameror, värmeväxlare (inkl. plåt), kemskyddsdräkter, UAV, komponent till radarsystem	428/2009	AG, WA	5	5A002, 5D002, 6A003	Informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kameror	428/2009	WA
Senegal	1	5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Serbien	14	5A002,5D002, 6A003,2B001	Informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kameror, verktygsmaskin	428/2009	WA					
Singapore	15	5A002,2B350, 1A004,3A002, 6A003	Informationssäkerhet (telekommunikation), värmeväxlare (inkl. plåt), pumpar, system för detektering och identifiering	428/2009	WA, AG					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
			av explosiva ämnen, kemskyddsdräkter, IR-kameror, datainsamlingskort							
Sudan	2	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Sydafrika	20	2B350,6A003, 5A002,1C010, 9A012,9D004	Informationssäkerhet (telekommunikation), värmväxlare (inkl. plåt), IR-kameror, kolfiberav (inkl. band), styr- och kontrollutrustning för UAV, ventiler, genomströmningsfiltreringsutrustning	428/2009	AG, WA					
Sydsudan	2	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Taiwan	29	2B350,5A002, 6A005,3A002, 2B352,1A004, 2B352,3A001, 1C010	Informationssäkerhet (telekommunikation), pumpar, värmväxlare (inkl. plåt), lasersystem, kolfiberband (inkl. väv), kemskyddsdräkter, fermentor,	428/2009	AG, WA					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
			genomströmningsfiltreringsutrustning, datainsamlingskort, mikrovägsförstärkare							
Tanzania	5	5A002,9A012	Informationssäkerhet (telekommunikation), UAV	428/2009	WA					
Thailand	29	6A003,5A002,5D002,2B350,3A001,1A004,9D004,9A012,1C010	Informationssäkerhet (telekommunikation), värmeväxlare (inkl. plåt), pumpar, kemskyddsdräkter, IR-kameror, kolfiberväv, genomströmningsfiltreringsutrustning, mikroprocessor, kontroll- och navigeringsutrustning för UAV	428/2009	AG, WA					
Trinidad och Tobago	1	3A201	Elektronisk komponent (kondensator)	428/2009	NSG					
Tunisien	2	2B352,2B350	Värmeväxlare, genomströmningsfiltreringsutrustning	428/2009	AG					
Turkiet	12	1C010,6A003,	Värmeväxlare (inkl. plåt),	428/2009	AG,					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
		5D002,2B350, 5A002,9D004, 2B352	kolfiberväv, informationssäkerhet (telekommunikation), IR-kameror, kontroll- och navigeringsutrustning för UAV, genomströmningsfiltreringsutrustning		WA					
Uganda	3	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					
Ukraina	13	2B350,2B204, 6A003,2B352	IR-kameror, värmeväxlarplåt, reservdelar till isostatpress, genomströmningsfiltreringsutrustning	428/2009	AG, WA, NSG					
Uruguay	3	5D002,9D004, 9A012,1C350	Informationssäkerhet (telekommunikation), fluorvätesyra, UAV (inkl. programvara)	428/2009	AG, WA					
Venezuela	1	2B352	Genomströmningsfiltreringsutrustning	428/2009	AG					
Vietnam	10	6A002,6A008, 2B350,5A002, 5D002,2B352, 1A004	Informationssäkerhet (telekommunikation), kemskyddsdräkter, genomströmningsfiltrerings-	428/2009	AG, WA					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EU-Förordning	Regim
			utrustning, IR-kameror, EO-sensor, radarsystem (SLAR), värmväxlare, genomströmningsfiltreringsutrustning							
Vitryssland	7	3A002,5D002, 1A004,2A226, 5A002	Informationssäkerhet (telekommunikation), kemskyddsdräkter, ventil, datainsamlingskort	428/2009	AG, NSG, WA					
Zambia	1	9A012	UAV	428/2009	WA					
Zimbabwe	3	5A002,5D002	Informationssäkerhet (telekommunikation)	428/2009	WA					

Regelverk i urval

Lagen om krigsmateriel

Tillverkning och utförelse av krigsmateriel regleras genom lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel. Båda författningarna trädde i kraft den 1 januari 1993.

Lagen om krigsmateriel föreskriver att krigsmateriel inte får tillverkas utan tillstånd. Med utlandssamverkan förstås exportförsäljning eller annat tillhandahållande (bl.a. överlåtelse eller förmedling) av krigsmateriel. Vidare omfattar begreppet upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrättigheter, avtal med någon i utlandet om att gemensamt med denne eller för dennes räkning tillhandahålla tekniskt bistånd till någon i utlandet, utveckla krigsmateriel eller metod för framställning av sådan materiel eller om att gemensamt tillverka krigsmateriel. Slutligen krävs tillstånd, med vissa undantag, för att bedriva militärt inriktad utbildning.

I rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av produkter och teknik med dubbla användningsområden finns i vissa fall krav på exporttillstånd för produkter som inte ingår i begreppet krigsmateriel, men som hör samman med exporterad krigsmateriel.

Svenska riktlinjer för krigsmaterielexport och annan utlandssamverkan

Enligt 1 § andra stycket lagen (1992:1300) om krigsmateriel får tillstånd enligt lagen lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. De närmare principerna för prövningen har lagts fast i regeringens praxis och har kommit till uttryck i regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport och annan utlandssamverkan som riksdagen godkänt (jfr prop. 1991/92:174 s. 41 f., prop. 1995/96:31 s. 23 f. och bet. 1992/93:UU1). Se riktlinjerna i fulltext nedan.

Övergripande kriterier och bedömningskriterier

Riktlinjerna uttolkas med brett parlamentariskt stöd och är vägledande för ISP vid prövningen av ärenden om tillstånd enligt lagen och förordningen om krigsmateriel.

EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport tillämpas parallellt med de svenska riktlinjerna.

Riktlinjerna är försedda med två övergripande kriterier för när tillstånd enligt lagen kan lämnas, nämligen dels att utlandssamverkan behövs för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärd, dels att samverkan inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik. Dessa övergripande kriterier kan anses utgöra en precisering av 1 § andra stycket lagen om krigsmateriel.

I riktlinjerna preciseras också de faktorer som bör beaktas i samband med prövningen av ett enskilt ärende. Ett grundkrav är att alla för ärendet

betydelsefulla omständigheter ska beaktas, oavsett om de uttryckligen anges i riktlinjerna eller ej. Dessa bedömningskriterier tillämpas också på samverkan med person eller företag i utlandet avseende utveckling eller tillverkning av krigsmateriel.

Riktlinjerna framhåller särskilt den vikt som vid den utrikespolitiska bedömningen av varje utförelse ska fästas vid respekten för mänskliga rättigheter i mottagarlandet. Situationen i mottagarlandet vad gäller mänskliga rättigheter ska alltid vägas in, även i de fall då det är fråga om materiel som i sig inte kan användas för att kränka mänskliga rättigheter.

Ovillkorliga hinder för export

Riktlinjerna anger tre typer av ovillkorliga hinder som, om de inträffar, anses omöjliggöra export. De tre är; beslut av FN:s säkerhetsråd, internationella överenskommelser som Sverige biträtt (t.ex. EU-sanktioner) samt exportstopp som påbjuds enligt de folkrättsliga reglerna om export från neutral stat under krig.

Krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel

Krigsmaterielbegreppet breddades år 1993 till att även omfatta viss materiel med civil eller delvis civil användning. Utvidgningen av begreppet ledde till att export som tidigare varit oreglerad kom att bli föremål för politisk prövning och inkluderas i krigsmaterielexportstatistiken. Breddningen åtföljdes av en indelning av krigsmateriel i två kategorier för vilka uppställts delvis olika riktlinjer för utförelse.

För kategorin krigsmateriel för strid (KS) gäller att tillstånd till export inte bör ges till en stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, en stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller en stat som har inre väpnade oroligheter. Ett tillstånd bör återkallas om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt eller inre väpnade oroligheter. Ett återkallande av tillstånd kan emellertid underlåtas om det är förenligt med folkrätten och målen och principerna för den svenska utrikespolitiken. Utförelsetillstånd bör heller inte ges till en stat där det förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Detta är samma krav som tillämpades före år 1993, med den skillnaden att förekomsten av kränkningar av de mänskliga rättigheterna tidigare endast behövde beaktas om materielen i sig kunde användas för att kränka de mänskliga rättigheterna. För utförelse av övrig krigsmateriel (ÖK), som i stor utsträckning omfattar produkter som före år 1993 inte betraktades som krigsmateriel (exempelvis spaningsradaranläggningar eller simulatorer för utbildningsändamål), gäller att utförelsetillstånd bör beviljas till länder som inte befinner sig i väpnad konflikt med någon annan stat, som inte har inre väpnade oroligheter eller där det inte förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Risk för väpnad konflikt utgör således inte ett särskilt kriterium i bedömningen avseende utförelse av övrig krigsmateriel.

De skilda riktlinjerna för krigsmateriel för strid respektive övrig krigsmateriel innebär att en större länderkrets kan komma i fråga som

Följleveranser och ”svensk identitet”

När det gäller följdleveranser anger riktlinjerna att "tillstånd bör ges till utförelse av reservdelar till tidigare, med vederbörligt tillstånd exporterad krigsmateriel, om inte ovillkorligt hinder möter. Detsamma bör gälla andra leveranser, t.ex. av ammunition, som har samband med tidigare utförelse eller där det annars vore oskäligt att inte ge tillstånd".

När det gäller samarbete med utländsk part gäller att export till tredje land bör bedömas i enlighet med de svenska riktlinjerna om produkten har övervägande svensk identitet. Om produkten har övervägande utländsk identitet, eller om det föreligger ett starkt svenskt försvarspolitiskt intresse av samarbetet, kan samarbetslandets regler om utförelse tillämpas.

De svenska riktlinjerna i fulltext

Tillstånd till utförelse av krigsmateriel, eller till annan samverkan med någon i utlandet avseende krigsmateriel, bör medges endast om sådan utförelse eller samverkan

1. bedöms erforderlig för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunskaper eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärd, samt
2. inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Vid prövningen av ett tillståndsärende ankommer det på ISP att göra en totalbedömning av alla för ärendet betydelsefulla omständigheter med utgångspunkt från de nyss angivna grundläggande principerna.

Utrikespolitiska hinder föreligger inte i fråga om samverkan med eller export till de nordiska länderna och de traditionellt neutrala länderna i Europa. Samverkan med dessa länder får i princip anses stå i överensstämmelse med Sveriges säkerhetspolitik. I takt med att samarbetet med övriga länder inom de Europeiska Gemenskaperna byggs ut, bör samma principer för utlandssamverkan och export tillämpas i fråga om dessa länder.

Tillstånd får endast avse stat, statlig myndighet eller av staten auktoriserad mottagare; vidare bör vid utförelse av materiel ett slutanvändarintyg eller ett intyg om egen tillverkning (bearbetningsintyg) föreligga. En stat som trots åtagande gentemot den svenska regeringen har tillåtit eller underlåtit att förhindra vidareexport av svensk krigsmateriel ska i princip inte komma i fråga som mottagare av sådan materiel från Sverige så länge omständigheterna kvarstår.

Tillstånd till utförelse eller annan utlandssamverkan enligt krigsmaterielagen ska inte beviljas om det skulle strida mot internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, mot beslut av FN:s säkerhetsråd eller mot folkrättsliga regler om export från neutral stat under krig (ovillkorliga hinder).

Tillstånd till utförelse av krigsmateriel, eller annan utlandssamverkan som avser krigsmateriel, bör inte lämnas om det avser stat där omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer. Respekt för mänskliga rättigheter är ett centralt villkor för att tillstånd ska beviljas.

Tillstånd till utförelse av krigsmateriel för strid, eller till annan utlandssamverkan som avser krigsmateriel för strid eller övrig krigsmateriel, bör inte beviljas om det avser stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, oavsett om krigsförklaring har avgetts eller ej, stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller stat som har inre väpnade oroligheter.

Tillstånd bör ges till utförelse av materiel som klassificerats som övrig krigsmateriel, förutsatt att mottagarlandet inte befinner sig i väpnad konflikt med annan stat eller har inre väpnade oroligheter, eller det i landet förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter och om inte ovillkorligt hinder möter.

Ett meddelat tillstånd till utförelse bör återkallas, förutom vid ovillkorliga exporthinder, om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt med annan stat eller får inre väpnade oroligheter. Undantagsvis bör, i de två senare fallen, återkallande av tillstånd kunna underlåtas om det är förenligt med de folkrättsliga reglerna och med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Tillstånd bör ges till utförelse av reservdelar till tidigare, med vederbörligt tillstånd exporterad krigsmateriel, om inte ovillkorligt hinder möter. Detsamma bör gälla andra leveranser, t.ex. av ammunition, som har samband med tidigare utförelse eller där det annars vore oskäligt att inte ge tillstånd.

Vad särskilt angår avtal med utländsk part om gemensam utveckling eller tillverkning av krigsmateriel ska tillståndsbedömningen utgå från de angivna grundläggande kriterierna. Utförelse till samarbetslandet, som följer av avtalet, bör medges om inte ovillkorligt hinder uppstår. Om ett samarbetsavtal med utländsk part förutsätter export från samarbetslandet till tredje land bör fråga om sådan export, i den mån slutprodukten i fråga har en övervägande svensk identitet, bedömas i enlighet med riktlinjerna för sådan export från Sverige.

Beträffande materiel som har övervägande utländsk identitet bör export från samarbetslandet till tredje land medges inom ramen för samarbetslandets exportregler. Föreligger ett starkt svenskt försvarspolitiskt intresse av att samarbetet kommer till stånd, och det är en förutsättning från samarbetspartnerns sida att viss utförelse får ske från samarbetslandet kan efter omständigheterna export till tredje land även i övrigt medges inom ramen för samarbetslandets exportregler.

När det gäller mer omfattande och för Sverige viktigare utlandssamverkan på krigsmaterielområdet bör en regeringsöverenskommelse träffas mellan Sverige och samverkanslandet. Innan överenskommelser av detta slag ingås, bör utrikesnämnden höras.

Rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av produkter och teknik med dubbla användningsområden

Gemensam EU-lagstiftning

Rådet antog år 2009 rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden (omarbetning). Förordningen trädde i kraft den 27 augusti 2009 och ersatte en EU förordning från år 2000, rådets förordning (EG) nr 1334/2000. Till skillnad från de multilaterala exportkontrollregimerna är förordningen juridiskt bindande för Sverige, liksom för alla andra EU-stater. Syftet är att så långt möjligt etablera fri rörlighet för kontrollerade produkter inom den inre marknaden samtidigt som de olika nationella systemen för kontroll av export till tredjeland stärks och harmoniseras.

Förordningen förenar medlemsstaternas åtaganden inom ramen för de multilaterala exportkontrollregimerna med friast möjliga rörlighet av varor inom den inre marknaden. Utvecklingen inom regimerna beaktas genom återkommande ändringar och uppdateringar av produktlistorna till förordningen. Förordningens medföljande bilagor beslutas inom ramen för gemenskapssamarbetet i första pelaren, vilket innebär att de får direkt verkan på det nationella planet. Bilagorna ska enligt förordningen uppdateras varje år.

Bedömningen i tillståndsärenden har underlättats genom att förordningen inkluderar gemensamma kriterier som medlemsstaterna har att beakta vid sin prövning. Tillstånd beviljas dock nationellt, se nedan. Vidare finns ett generellt gemenskapstillstånd för export av vissa produkter till vissa angivna tredjeländer. Denna tillståndstyp har förenklat arbetet för de exporterande företagen genom att ett och samma tillstånd kan återopas oavsett var utförelsen från EU äger rum. Detta har även lett till en ökad samsyn inom EU när det gäller denna typ av export.

Svensk lagstiftning

I Sverige kompletteras EU-förordningen av lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, samt förordningen (2000:1217) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Båda författningarna trädde i kraft den 1 januari 2001.

Till skillnad från vad som gäller för krigsmateriellagstiftningen, där utförelsetillstånd utgör undantag från ett generellt exportförbud, är förhållandet det omvända under regelverket för kontroll av produkter med dubbla användningsområden. Här är utgångspunkten att utförelsetillstånd ska ges såvida det inte strider mot utrikes- eller säkerhetsintressen såsom dessa beskrivs i EU-förordningen.

För export, överföring och tillhandahållande av förmedlingstjänster av produkter med dubbla användningsområden krävs det tillstånd. Tillståndsgivande myndighet är ISP. När det gäller kärnämnen och material m.m. i kategori 0 i bilaga I till EU-förordningen är det emellertid SSM som meddelar tillstånd.

Lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd saknar liksom sin föregångare särskilda bestämmelser om möjligheten att få förhandsbesked om huruvida ett utförseltillstånd kommer att ges vid en eventuell export av produkter med dubbla användningsområden till en specifik destination. En praxis har emellertid utvecklats med innebörden att ISP ger företag förhandsbesked.

Skr. 2013/14:114
Bilaga 3

Generalklausulen – en uppsamlingsbestämmelse (*catch-all*)

Enligt artikel 4 i rådets förordning (EG) nr 428/2009 kan tillstånd krävas för export av produkter som inte är angivna i bilagorna till rådsförordningen (s.k. icke-listade produkter) om exportören har informerats av svenska myndigheter att produkten helt eller delvis är eller kan vara avsedd att användas i samband med produktion m.m. av massförstörelsevapen eller missiler som är kapabla att bära sådana vapen. Generalklausulen har tillkommit som en uppsamlingsbestämmelse för att se till att syftet med regleringen inte kringgås på grund av att produktlistorna sällan kan vara heltäckande med anledning av den snabba teknologiska utvecklingen.

För att generalklausulen ska vara tillämplig krävs att exportören har blivit informerad av svenska myndigheter om produktens användningsområde. Exportören är emellertid även skyldig att upplysa svenska myndigheter om exportören är medveten om att en produkt helt eller delvis är avsedd för sådan användning som regleras i förordningens artikel 4.1—4.3 i EU-förordningen. ISP eller SSM ska då avgöra om tillstånd ska krävas för exporten.

Generalklausulen innefattar även särskilda krav på tillstånd i vissa fall för export relaterad till militär slutanvändning eller krigsmateriel, eller för export av icke-listade produkter som är eller kan vara avsedda för militär slutanvändning i ett land som omfattas av ett FN-, EU- eller OSSE-embargo, samt för icke-listade produkter som är, eller kan vara, avsedda att användas som delar eller som komponenter till krigsmateriel som olovligen har exporterats.

Förklaringar

Avslag (denial). Ett negativt myndighetsbeslut när någon ansöker om tillstånd till export av krigsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden till ett visst land. En medlem i en multilateral exportkontrollregim förväntas informera de övriga medlemmarna om det negativa beslutet. Enligt rådets förordning (EG) nr 428/2009 ska de behöriga myndigheterna i EU-staterna informera varandra och kommissionen om avslag.

Exportkontrollregimer. Zanggerkommittéen (ZC), Nuclear Suppliers Group (NSG), Australiengruppen (AG), Wassenaar-arrangemanget (WA) samt Missilteknologikontrollregimen (MTCR). Syftet med dessa multilaterala regimer är att de ska identifiera varor och teknologier som bör underställas exportkontroll, harmonisera exportkontrollen och utbyta information om spridningsrisker samt främja icke-spridning i kontakter med länder utanför regimerna.

Generalklausulen (catch-all). Begreppet avser möjligheten till exportkontroll av sådana produkter med dubbla användningsområden som inte finns upptagna på kontrollistorna. En exportör ska underrätta exportkontrollmyndigheten om myndigheten informerat denne om att den produkt som man vill exportera kan vara avsedd för produktion m.m. av massförstörelsevapen. Myndigheten beslutar om det är lämpligt att kräva tillstånd för exporten. Detsamma gäller om exportören känner till att produkten är avsedd för produktion m.m. av sådana vapen.

Icke-spridning. Åtgärder som nationellt och på det internationella planet vidtas för att förhindra spridningen av massförstörelsevapen. Framst har detta tagit sig uttryck i internationella avtal samt genom samverkan i flera exportkontrollregimer.

Immateriella överföringar. Överföring av programvara eller teknik, med hjälp av elektroniska medier samt från person till person från ett land till ett annat.

Massförstörelsevapen. Kärnvapen samt biologiska och kemiska vapen. Även vissa vapenbärare som exempelvis ballistiska missiler med lång räckvidd samt kryssningsmissiler inkluderas i icke-spridningsarbetet rörande massförstörelsevapen.

No-undercut. Då ett avslag utfärdats förväntas de övriga medlemmarna inom den berörda multilaterala exportkontrollregimen konsultera den stat som har utfärdat avslaget om de avser att besluta om utförseltillstånd för en motsvarande transaktion. Syftet med detta är att motverka att den förvägrade köparen vänder sig till ett annat land samt att undvika konkurrensnedvridande effekter av olika länders exportkontroll. Enligt rådets förordning (EG) nr 428/2009 ska de behöriga myndigheterna i EU-staterna informera varandra och kommissionen om avslag.

Outreach. Informationsverksamhet och stöd till stater, myndigheter, företag m.fl. i exportkontrollsammanhang. Skr. 2013/14:114
Bilaga 4

Utförseltillstånd. Enligt 6 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel får krigsmateriel inte föras ut ur landet utan tillstånd, om inte annat följer av lagen eller annan författning. Ett företag ansöker om utförseltillstånd för det belopp som i ett kontrakt överenskommits med ett visst land. Leveransen pågår sedan oftast under flera år och inleds sällan det år som kontraktet har slutits. Utförseltillstånd är därför inte detsamma som en faktisk leverans utan visar endast hur stora order avseende kontrollerade produkter som svenska företag fått på den internationella marknaden ett visst år.

Förkortningar

AG	Australia Group
ASD	AeroSpace and Defense Industries Association of Europe
ATT	Arms Trade Treaty
BTWC	The Biological and Toxic Weapons Convention
CBW	Chemical and Biological Weapons (Kemiska och biologiska vapen)
COARM	Council Working Group on Conventional Arms Export
COCOM	Coordinating Committee on Multilateral exports Controls
CONOP	Council Working Group on Non-Proliferation
CWC	Chemical Weapons Convention
EDA	European Defence Agency
EG	Europeiska gemenskapen
EKR	Exportkontrollrådet
EU	Europeiska Unionen
FA	Framework agreement
FMV	Försvarets materielverk
FN	Förenta Nationerna
FOI	Totalförsvarets forskningsinstitut
FRA	Försvarets radioanstalt
FXM	Försvarexportmyndigheten
GTRI	Global Threat Reduction Initiative
GUSP	EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik
IAEA	Internationella atomenergiorganet
ISP	Inspektionen för strategiska produkter
KS	Krigsmateriel för strid
LoI	Letter of Intent
MANPADS	Man-Portable Air Defense Systems
ML	Militär lista
MTCR	Missile Technology Control Regime
Must	Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten
Nato	North Atlantic Treaty Organization
NETTEM	New and Evolving Technologies Technical Experts Meeting
NL	Nationella tillägg i förekommande fall
NPT	Non-proliferation treaty
NSG	Nuclear Suppliers Group
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa
PDA	Produkter med dubbla användningsområden
PGU	Politik för global utveckling
PSI	Proliferation Security Initiative
SALW	Small arms and light weapons
SCB	Statistiska centralbyrån
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute
SOFF	Säkerhets- och Försvarsföretagen

SSM	Strålsäkerhetsmyndigheten
Säpo	Säkerhetspolisen
SÖ	Sveriges internationella överenskommelser
TI	Transparency International
TVR	Teknisk-vetenskapliga rådet
UNIDIR	United Nations Institute for Disarmament Research
WA	Wassenaar Arrangement
WPDU	Working Party on Dual-Use Goods
ZC	Zangger Committee
ÖK	Övrig krigsmateriel

Skr. 2013/14:114
Bilaga 5

Vägledning till andra källor

Källhänvisning i alfabetisk ordning

Australiengruppen: www.australiagroup.net

Europaparlamentet: www.europarl.europa.eu

Europeiska unionens råd: www.consilium.eu

Europeiska unionen: www.europa.eu

Exportkontrollrådet: www.isp.se/sa/node.asp?node=1057

Förenta Nationerna: www.un.org

International Atomic Energy Agency: www.iaea.org

Inspektionen för strategiska produkter: www.isp.se

Missilteknologikontrollregimen: www.mtcr.info

Nuclear Suppliers Group: www.nuclearsuppliersgroup.org

Organization for the Prohibition of Chemical Weapons: www.opcw.org

Organization for Security and Co-operation in Europe: www.osce.org

Stockholm International Peace Research Institute: www.sipri.org

Strålsäkerhetsmyndigheten: www.ssm.se

Sveriges Exportkontrollförening: www.exportkontrollforeningen.se

Utrikesdepartementet: www.ud.se

Wassenaar-arrangemanget: www.wassenaar.org

Zanggerkommittén: www.zanggercommittee.org

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2014

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Bildt, Ask, Erlandsson, Hägglund, Borg, Billström, Adelsohn Liljeroth, Björling, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag, Ek, Löf, Svantesson

Föredragande: statsrådet Björling

Regeringen beslutar skrivelse 2013/14:114 Strategisk exportkontroll 2013 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.